Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (suuri jaosto)

21 päivänä joulukuuta 2023 *

Sisällys

I Asian tausta 4

A ISU 4

B ISU:n antama säännöstö 4

1. Järjestämislupasäännöt 5

2. Osallistumissäännöt 5

C Hallinnollinen menettely ja riidanalainen päätös 6

D Unionin yleisessä tuomioistuimessa nostettu kanne ja valituksenalainen tuomio 8

II Asianosaisten vaatimukset 10

III Valitus 10

A Ensimmäinen valitusperuste 11

1. Asianosaisten ja muiden osapuolten lausumat 11

a) Ensimmäinen osa 12

b) Toinen osa 13

c) Kolmas osa 14

2. Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta 15

a) SEUT 101 artiklan sovellettavuus urheiluun taloudellisena toimintana 16

b) SEUT 101 artiklan 1 kohta 17

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

1) Toiminnan, jonka ”tarkoituksena” on estää, rajoittaa tai vääristää kilpailua tai jolla on tällainen vaikutus SEUT 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla, olemassaolon luonnehdinta . . . 17

i) Toiminnan, jonka ”tarkoituksena” on estää, rajoittaa tai vääristää kilpailua, olemassaolon luonnehdinta . . . 18

ii) Toiminnan, jonka ”vaikutuksena” on kilpailun estyminen, rajoittuminen tai vääristyminen, olemassaolon luonnehdinta . . . 19

2) Mahdollisuus katsoa, ettei tietty toiminta kuulu SEUT 101 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan . . . 19

c) Esillä olevassa asiassa todettu kilpailusääntöjen rikkominen . . . 20

d) Toiminnan, jonka ”tarkoituksena” oli kilpailun rajoittaminen, olemassaolo käsiteltävässä asiassa . . . 22

1) Oikeuskäytännön, joka perustuu 1.7.2008 annettuun tuomioon MOTOE (C-49/07, EU:C:2008:376) ja 28.2.2013 annettuun tuomioon Ordem dos Técnicos Oficiais de Contas (C-1/12, EU:C:2013:127), sovellettavuus käsiteltävässä asiassa . . . 22

2) Käsiteltävässä asiassa kyseessä olevan toiminnan luonnehdinta . . . 24

B Toinen valitusperuste . . . 27

1. Asianosaisten ja muiden osapuolten lausumat . . . 27

2. Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta . . . 28

IV Liitännäisvalitus . . . 28

A Ensimmäinen valitusperuste . . . 28

1. Asianosaisten ja muiden osapuolten lausumat . . . 28

2. Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta . . . 31

a) Valitusperusteen tutkittavaksi ottaminen ja tehokkuus . . . 31

b) Asiakysymys . . . 32

B Toinen valitusperuste . . . 36

1. Asianosaisten ja muiden osapuolten lausumat . . . 36

2. Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta . . . 37

V Kanne asiassa T-93/18 . . . 38

A Asianosaisten ja muiden osapuolten lausumat . . . 38

B Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta 39

VI. Oikeudenkäyntikulut 40

Muutoksenhaku – Kilpailu – Kansainvälisen urheiluliiton vahvistama säännöstö – Luistelu – Yksityisoikeudellinen yhteisö, jolla on sääntely-, valvonta-, päätöksenteko- ja sanktiointivaltaa – Kilpailujen järjestämislupia, urheilijoiden osallistumista kilpailuihin ja välimiesmenettelyä riitojen ratkaisukeinona koskevat säännöt – Samanaikainen taloudellisen toiminnan harjoittaminen – Kilpailujen järjestäminen ja markkinointi – SEUT 101 artiklan 1 kohta – Kilpailua rajoittava yritysten yhteenliittymän päätös – Tarkoitukseen ja vaikutukseen perustuvien kilpailunrajoitusten käsitteet – Oikeuttaminen – Edellytykset

Asiassa C-124/21 P,

jossa on kyse Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 56 artiklaan perustuvasta valituksesta, joka on pantu vireille 26.2.2021,

International Skating Union, kotipaikka Lausanne (Sveitsi), edustajanaan J.-F. Bellis, avocat,

valittajana,

ja jossa muina osapuolina ovat

Euroopan komissio, asiamiehinään G. Meessen, F. van Schaik, H. van Vliet ja C. Zois,

vastaajana ensimmäisessä oikeusasteessa,

Mark Jan Hendrik Tuitert, kotipaikka Hoogmade (Alankomaat),

Niels Kerstholt, kotipaikka Zeist (Alankomaat) ja

European Elite Athletes Association, kotipaikka Amsterdam (Alankomaat), edustajinaan B. J. H. Braeken, T. C. Hieselaar ja X. Y. G. Versteeg, advocaten,

väliintulijoina ensimmäisessä oikeusasteessa,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (suuri jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti K. Lenaerts, varapresidentti L. Bay Larsen, jaostojen puheenjohtajat A. Arabadjiev, A. Prechal, K. Jürimäe ja O. Spineanu-Matei sekä tuomarit J.-C. Bonichot, M. Safjan, L. S. Rossi, I. Jarukaitis, A. Kumin, N. Jääskinen, N. Wahl, J. Passer (esittelevä tuomari) ja M. Gavalec,

julkisasiamies: A. Rantos,

kirjaaja: hallintovirkamies C. Di Bella,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 11.7.2022 pidetyssä istunnossa esitetyn,

kuultuaan julkisasiamiehen 15.12.2022 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 International Skating Union (kansainvälinen luisteluliitto, jäljempänä ISU) vaatii valituksessaan unionin tuomioistuinta kumoamaan osittain unionin yleisen tuomioistuimen 16.12.2020 antaman tuomion International Skating Union v. komissio (T-93/18, EU:T:2020:610; jäljempänä valituksenalainen tuomio), jolla kyseinen tuomioistuin hylkäsi osittain ISU:n kanteen, jossa vaadittiin kumoamaan SEUT 101 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä 8.12.2017 annettu Euroopan komission päätös C(2017) 8230 final (asia AT/40208 – Kansainvälisen luisteluliiton osallistumissäännöt) (jäljempänä riidanalainen päätös).

2 Liitännäisvalituksessaan Mark Jan Hendrik Tuitert, Niels Kerstholt ja European Elite Athletes Association (Eurooppalaisten huippu-urheilijoiden yhdistys, jäljempänä EU Athletes) vaativat myös valituksenalaisen tuomion osittaista kumoamista.

I Asian tausta

3 Asian tausta, sellaisena kuin se esitettiin valituksenalaisen tuomion 1–37 kohdassa, voidaan tiivistää seuraavasti.

A ISU

4 ISU on yksityisoikeudellinen yhdistys, jonka kotipaikka on Sveitsissä. ISU mainitsee olevansa ainoa Kansainvälisen olympiakomitean (KOK) tunnustama taitoluistelun ja pikaluistelun (jäljempänä luistelu) kansainvälinen urheiluliitto. Sen elimiin kuuluvat muun muassa ”sääntelyelin”, josta käytetään nimitystä ”kongressi” ja joka on sen ”korkein elin”, sekä ”täytäntöönpanoelin”, jota kutsutaan ”neuvostoksi”.

5 ISU:n jäseniä ovat kansalliset taito- ja pikaluisteluliitot, joiden jäseninä puolestaan on yhdistyksiä ja urheiluseuroja, joihin kuuluvat muun muassa ammattiurheilijat, jotka harjoittavat näitä urheilulajeja taloudellisena toimintana.

6 ISU:n perussääntöjen 1 §:n 1 momentin ja 3 §:n 1 momentin, joihin riidanalaisessa päätöksessä viitataan, mukaan ISU:n tavoitteena on säännellä, organisoida, hallinnoida ja edistää luistelua maailmanlaajuisesti.

7 Samalla se harjoittaa myös taloudellista toimintaa, joka koostuu muun muassa kansainvälisten luistelukilpailujen järjestämisestä ja tällaisiin kilpailuihin liittyvien oikeuksien hyödyntämisestä. Pikaluistelussa näihin kilpailuihin kuuluvat muun muassa maailmancupkilpailut pitkällä ja lyhyellä radalla sekä erilaisia kansainvälisiä ja eurooppalaisia mestaruuskilpailuja. ISU vastaa myös talviolympialaisten luistelukilpailujen järjestämisestä.

B ISU:n antama säännöstö

8 ISU on antanut ja julkaissut erilaisia sääntöjä, säännöstöjä ja tiedonantoja, mukaan lukien muun muassa seuraavat säännöt.

1. Järjestämislupasäännöt

9 ISU julkaisi 20.10.2015 tiedonannon nro 1974, jonka otsikko on ”Avoimet kansainvälinet kilpailut” ja jossa määritetään kansainvälisen luistelukilpailun järjestämistä koskevan järjestämisluvan saamiseksi noudatettava menettely ja jota sovelletaan sekä ISU:n jäseninä oleviin kansallisiin liittoihin että kaikkiin kolmansiin yhteisöihin tai yrityksiin (jäljempänä järjestämislupasäännöt).

10 Kyseisessä tiedonannossa todetaan ensinnäkin, että tällaisten kilpailujen järjestäminen edellyttää ISU:n myöntämää järjestämislupaa ja että ne on järjestettävä ISU:n vahvistamien sääntöjen mukaisesti. Siinä täsmennetään tältä osin muun muassa, että järjestämislupahakemus on jätettävä viimeistään kuusi kuukautta ennen kuin suunniteltu kilpailu on tarkoitus järjestää, jos järjestäjänä on kolmas yhteisö tai yritys, ja kolme kuukautta ennen kyseistä ajankohtaa, jos järjestäjänä on kansallinen liitto, joka on ISU:n jäsen.

11 Tämän jälkeen mainitussa tiedonannossa luetellaan lukuisia yleisiä, taloudellisia, teknisiä, kaupallisia, urheilullisia ja eettisiä vaatimuksia, joita luistelukilpailujen järjestäjien on noudatettava. Niistä seuraa muun muassa, että jokaiseen kilpailujen järjestämistä koskevaan järjestämislupahakemukseen on liitettävä taloudellisia, teknisiä, kaupallisia ja urheilullisia tietoja (suunniteltu kilpailupaikka, myönnettävät palkintosummat, liiketoimintasuunnitelma, budjetti, tapahtuman televisiointi jne.), että järjestäjien on toimitettava ilmoitus, jolla ne vahvistavat hyväksyvänsä ISU:n eettisen säännöstön, ja että ISU voi pyytää lisätietoja näistä eri seikoista.

12 Tiedonannossa nro 1974 ISU:lle annetaan oikeus päätöksellään hyväksyä tai hylätä sille esitetyt järjestämislupahakemukset sekä kyseisessä tiedonannossa mainittujen vaatimusten perusteella että ISU:n perustavoitteiden perusteella, sellaisina kuin ne on määritelty erityisesti sen perussääntöjen 3 §:n 1 momentissa. Tiedonannossa mainitaan myös, että jos järjestämislupaa ei myönnetä, järjestäjä voi valittaa ISU:n päätöksestä Lausannessa (Sveitsi) sijaitsevaan urheilun kansainväliseen välimiesoikeuteen (Court of Arbitration for Sport, jäljempänä CAS) niiden sääntöjen mukaisesti, jotka ISU on antanut välimiesmenettelystä riitojen ratkaisukeinona (jäljempänä välimiesmenettelysäännöt).

2. Osallistumissäännöt

13 ISU:n sääntöihin kuuluvat myös osallistumissäännöiksi kutsuttavat säännöt, joissa määrätään edellytyksistä urheilijoiden osallistumiselle luistelukilpailuihin. Osallistumissäännöissä määrätään, että yhtäältä luistelukilpailuilla on oltava ISU:n tai sen jäsenen myöntämä lupa ja toisaalta kilpailuissa on noudatettava ISU:n sääntöjä.

14 Osallistumissääntöjen vuonna 2014 hyväksyttyyn versioon kuuluivat muun muassa 102 säännön 1 kohdan a alakohdan i alakohta, jonka mukaan henkilö ”saa osallistua ISU:n alaiseen toimintaan ja kilpailuihin, jos hän noudattaa ISU:n periaatteita ja menettelytapoja, sellaisina kuin ne on esitetty ISU:n perussäännöissä”, ja 102 säännön 1 kohdan a alakohdan ii alakohta, jonka mukaan ”osallistumisedellytyksen tarkoituksena on varmistaa ISU:n, joka käyttää tulonsa urheilulajien hallinnointiin ja kehittämiseen sekä ISU:n jäsenten ja niiden luistelijoiden tueksi ja hyödyksi, taloudellisten ja muiden intressien riittävä suoja”.

15 Niihin kuului myös 102 säännön 2 kohdan c alakohta, 102 säännön 7 kohta ja 103 säännön 2 kohta, joista ilmeni, että jos urheilija osallistuu kilpailuun, jolla ei ole ISU:n ja/tai sen jäsenenä olevan kansallisen liiton myöntämää lupaa, urheilijalle voidaan määrätä seuraamuksena niin sanottu ”osallistumiskelpoisuuden menetys” tai ”kilpailukielto”, joka johtaa elinikäiseen poissulkemiseen kaikista ISU:n järjestämistä kilpailuista.

16 Osallistumissääntöjä tarkistettiin osittain vuonna 2016.

17 Niinpä 102 säännön 1 kohdan a alakohdan ii alakohdassa, sellaisena kuin se on tämän osittaisen tarkistuksen jälkeen, ei enää viitata ”ISU:n taloudellisten ja muiden intressien riittävään suojaan”. Siinä mainittiin tästä lähtien, että ”osallistumisedellytys on laadittu, jotta varmistettaisiin [ISU:n] eettisten arvojen, perussääntöjen mukaisten tavoitteiden ja muiden hyväksyttävien intressien riittävä suoja” ja että ISU ”käyttää tulonsa – – urheilulajien hallinnointiin ja kehittämiseen sekä ISU:n jäsenten ja [sen] luistelijoiden tueksi tai hyödyksi”.

18 Kyseisen osittaisen tarkistuksen jälkeen 102 säännön 7 kohdassa määrätään, että urheilijan osallistuminen kilpailuun, jolla ei ole ISU:n ja/tai sen jäsenenä olevan kansallisen liiton myöntämää lupaa, voi johtaa varoitukseen tai ”osallistumiskelpoisuuden menettämiseksi” tai ”kilpailukielloksi” kutsuttuun seuraamukseen, josta seuraa määräaikainen tai elinikäinen poissulkeminen kaikista ISU:n järjestämistä kilpailuista.

19 Kyseisten eri sääntöjen ohella ISU:n perussääntöjen 25 §:ssä määrätään, että urheilijat, jotka haluavat riitauttaa päätöksen, jolla heille määrätään seuraamuksena ”osallistumiskelpoisuuden menettäminen” tai ”kilpailukielto”, voivat hakea muutosta kyseiseen päätöksen CAS:ssa välimiesmenettelysääntöjen mukaisesti.

C Hallinnollinen menettely ja riidanalainen päätös

20 Tuitert ja Kerstholt ovat ammattipikaluistelijoita, joiden kotipaikka on Alankomaissa. He kuuluvat Koninklijke Nederlandsche Schaatsenrijders Bondiin (Alankomaiden kuninkaallinen luisteluliitto, KNSB), joka on ISU:n jäsen.

21 EU Athletes on Euroopan suurin eri urheilulajien urheilijoita ja pelaajia edustava yhdistys.

22 Tuitert ja Kerstholt tekivät 23.6.2014 Euroopan komissiolle kantelun, jossa he väittivät, että ISU:n antamat järjestämislupasäännöt ja osallistumissäännöt ovat SEUT 101 ja SEUT 102 artiklan vastaisia.

23 Komissio päätti 5.10.2015 aloittaa tätä koskevan menettelyn.

24 Komissio osoitti 29.9.2016 ISU:lle väitetiedoksiannon, jossa se katsoi olennaisilta osin tämän rikkovan SEUT 101 artiklaa. ISU vastasi väitetiedoksiantoon 16.1.2017.

25 Komissio antoi riidanalaisen päätöksen 8.12.2017. Kuten kyseisen päätöksen kolmannessa perustelukappaleessa mainitaan, päätös koskee pääasiallisesti ISU:n osallistumissääntöjä, jotka esiteltiin edellä 13–18 kohdassa ja joiden ansiosta ISU voi valvoa urheilijoiden osallistumista luistelukilpailuihin ja määrätä seuraamuksia siinä tapauksessa, että he osallistuvat kilpailuihin, joille ISU ei ole antanut lupaa. Kyseisestä perustelukappaleesta kuitenkin ilmenee, että riidanalainen päätös koskee myös ISU:n sääntöjä mainituille kilpailuille myönnettävästä

järjestämisluvasta, sellaisina kuin ne esiteltiin edellä 9–12 kohdassa. Kuten riidanalaisen päätöksen viidennessä ja kuudennessa perustelukappaleessa mainitaan, se koskee myös edellä 19 kohdassa mainittuja välimiesmenettelysääntöjä.

26 Komissio määritteli riidanalaisen päätöksen 112 ja 115 perustelukappaleessa relevanteiksi markkinoiksi kansainvälisten pikaluistelukilpailujen järjestämisen ja markkinoinnin sekä näihin kilpailuihin liittyvien eri oikeuksien hyödyntämisen maailmanlaajuiset markkinat.

27 Komissio katsoi kyseisen päätöksen 116–134 perustelukappaleessa, että ISU:lla oli vahva asema kyseisillä markkinoilla ja että se pystyi vaikuttamaan merkittävästi markkinoilla mahdollisesti vallitsevaan kilpailuun. Se perusteli arviointinsa erityisesti yhtäältä sillä keskeisellä asemalla, joka ISU:lla on kyseisillä markkinoilla ainoana KOK:n tunnustamana kansainvälisenä luistelun lajiliittona, joka sääntelee, organisoi, hallinnoi ja edistää kyseistä urheilulajia maailmanlaajuisesti, ja toisaalta sillä, että ISU samalla järjestää ja markkinoi tärkeimpiä kansainvälisiä luistelukilpailuja. Tätä koskevassa arvioinnissaan komissio tukeutui muun muassa ISU:n toimivaltaan antaa sääntöjä, joita kaikkien sen jäseninä olevien kansallisten liittojen on noudatettava ja jotka koskevat kaikkia kansainvälisiä pikaluistelukilpailuja, olivatpa ne ISU:n itsensä, sen jäsenten tai kolmansien yhteisöjen tai yritysten järjestämiä. Se katsoi myös, että kyseiset säännöt koskevat kaikkia tällaisten kilpailujen järjestämiseen, kulkuun ja kaupalliseen hyödyntämiseen liittyviä kysymyksiä (järjestämislupa, kilpailusäännöt, tekniset määräykset, taloudelliset ehdot, urheilijoiden osallistuminen, oikeuksien myynti, seuraamusten määrääminen, riitojenratkaisu jne.) ja että niitä sovelletaan kaikkiin toimijoihin, jotka voivat osallistua kilpailuihin tai olla mukana niiden järjestämisessä tai hyödyntämisessä (kansalliset lajiliitot, urheilijat, järjestäjät, televisiolähetystoiminnan harjoittajat, sponsorit jne.).

28 Komissio katsoi mainitun päätöksen 146–152 perustelukappaleessa, että ISU:a oli pidettävä samalla sekä SEUT 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna ”yritysten yhteenliittymänä”, koska sen jäseninä on kansallisia luisteluliittoja, jotka voidaan itse luokitella kyseisessä määräyksessä tarkoitetuiksi yrityksiksi, koska ne harjoittavat taloudellista toimintaa, joka muodostuu kilpailujen järjestämisestä ja markkinoinnista sekä kilpailuihin liittyvien eri oikeuksien hyödyntämisestä, että mainitussa määräyksessä tarkoitettuna ”yrityksenä”, koska myös se harjoittaa tällaista taloudellista toimintaa. Komissio katsoi myös, että järjestämislupa- ja osallistumissääntöjä oli pidettävä samassa määräyksessä tarkoitettuina ”yritysten yhteenliittymien päätöksinä”.

29 Komissio katsoi riidanalaisen päätöksen 162–188 perustelukappaleessa lähinnä, että järjestämislupa- ja osallistumissääntöjen tarkoituksena oli rajoittaa kilpailua kyseisillä markkinoilla SEUT 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla, koska kyseisten sääntöjen sisällön sekä niiden taloudellisen ja oikeudellisen asiayhteyden ja tavoitteiden tarkastelusta ilmeni, että ISU:n oli niiden avulla mahdollista yhtäältä estää potentiaalisten kilpailevien kansainvälisten pikaluistelukilpailujen järjestäjien pääsy näille markkinoille ja toisaalta rajoittaa ammattipikaluistelijoiden mahdollisuutta osallistua vapaasti tällaisiin kilpailuihin sekä näin menettelemällä vielä estää kilpailujen mahdollisia järjestäjiä käyttämästä urheilijoiden, joiden osallistuminen on välttämätöntä kilpailujen järjestämiseksi, palveluja.

30 Kyseisen päätöksen 189–209 perustelukappaleessa komissio katsoi, että kun otetaan huomioon edellisessä kohdassa tiivistetysti esitetyt arvioinnit, järjestämislupa- ja osallistumissääntöjen vaikutuksia kilpailuun ei ollut tarpeen tutkia, ja esitti sitten syyt, joiden vuoksi se katsoi, että kyseiset säännöt olivat myös vaikutukseltaan kilpailua rajoittavia kyseisillä markkinoilla.

31 Komissio ilmaisi kyseisen päätöksen 210–266 perustelukappaleessa lähinnä, ettei kyseisten sääntöjen voitu katsoa jäävän SEUT 101 artiklan 1 kohdan soveltamisalan ulkopuolelle siksi, että ne voitaisiin perustella hyväksyttävillä tavoitteilla, joiden saavuttamiseksi ne olivat välttämättömiä.

32 Saman päätöksen 268–286 perustelukappaleessa komissio katsoi olennaisilta osin, että vaikka välimiesmenettelysäännöt eivät itsessään muodosta kilpailunrajoitusta, niiden oli kuitenkin katsottava vahvistavan järjestämislupa- ja osallistumissäännöistä johtuvaa kilpailunrajoitusta.

33 Komissio totesi riidanalaisen päätöksen 287–348 perustelukappaleessa muun muassa, että järjestämislupa- ja osallistumissäännöt eivät täyttäneet SEUT 101 artiklan 3 kohdassa kilpailusääntöjen soveltamisesta vapauttamiselle asetettuja edellytyksiä, että kyseiset säännöt olivat omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja että oli tarpeen määrätä ISU lopettamaan kyseisessä päätöksessä todettu rikkominen uhkasakkojen uhalla. Erityisesti mainitun päätöksen 338–342 perustelukappaleessa komissio täsmensi, että toimenpiteisiin, jotka se velvoitti ISU:n toteuttamaan kyseisen rikkomisen lopettamiseksi, oli kuuluttava muun muassa ensinnäkin objektiivisten, avointen, syrjimättömien ja oikeasuhteisten järjestämislupaa ja seuraamuksia koskevien kriteerien vahvistaminen, toiseksi asianmukaisten järjestämislupa- ja seuraamusmenettelyjen käyttöönotto sekä kolmanneksi välimiesmenettelysääntöjen muuttaminen siten, että kyseisten menettelyjen päätteeksi tehtävien päätösten tehokas valvonta voidaan varmistaa.

34 Riidanalaisen päätöksen päätösosaan sisältyy 1 artikla, jonka mukaan ISU ”on rikkonut [SEUT] 101 artiklaa – – ottamalla käyttöön osallistumissäännöt ja soveltamalla niitä ja erityisesti ISU:n vuoden 2014 ja vuoden 2016 yleisten sääntöjen sääntöjä 102 ja 103 pikaluisteluun”. Siihen sisältyy myös 2 artikla, jossa ISU määrätään lopettamaan kyseinen rikkominen ja pidättäytymään sen toistamisesta, sekä 4 artikla, jossa määrätään uhkasakoista siinä tapauksessa, että ISU ei noudata kyseisiä määräyksiä.

D Unionin yleisessä tuomioistuimessa nostettu kanne ja valituksenalainen tuomio

35 ISU nosti unionin yleiseen tuomioistuimeen 19.2.2018 toimittamallaan kannekirjelmällä kanteen riidanalaisen päätöksen kumoamiseksi. Kanteensa tueksi se vetosi kahdeksaan kanneperusteeseen, joista ensimmäinen koski perusteluvelvollisuuden laiminlyöntiä, toinen, kolmas, neljäs ja viides SEUT 101 artiklan virheellistä soveltamista siltä osin kuin komissio oli soveltanut kyseistä artiklaa ISU:n järjestämislupa- ja osallistumissääntöihin, kuudes mainitun artiklan virheellistä soveltamista siltä osin kuin komissio oli soveltanut sitä ISU:n välimiesmenettelysääntöihin sekä seitsemäs ja kahdeksas ISU:lle annettujen määräysten ja asetettujen uhkasakkojen lainvastaisuutta.

36 Tuitert, Kerstholt ja EU Athletes pyysivät unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 1.6.2018 toimitetuilla asiakirjoilla saada osallistua oikeudenkäyntiin väliintulijoina tukeakseen komission vaatimuksia.

37 Unionin yleisen tuomioistuimen seitsemännen jaoston puheenjohtaja hyväksyi väliintulot 12.9.2018 antamallaan määräyksellä.

38 Unionin yleinen tuomioistuin siirsi 20.12.2019 asian laajennetun ratkaisukokoonpanon käsiteltäväksi.

39 Unionin yleinen tuomioistuin antoi 16.12.2020 valituksenalaisen tuomion, jossa se totesi olennaisilta osin, että riidanalainen päätös ei ollut lainvastainen järjestämislupa- ja osallistumissääntöjen osalta mutta että se oli lainvastainen välimiesmenettelysääntöjen osalta.

40 Tältä osin unionin yleinen tuomioistuin katsoi ensinnäkin valituksenalaisen tuomion 52–63 kohdassa, että ensimmäinen kanneperuste, joka koski riidanalaisen päätöksen perustelujen ristiriitaisuutta, ei ollut perusteltu.

41 Toiseksi unionin yleinen tuomioistuin katsoi valituksenalaisen tuomion 64–123 kohdassa, että ISU:n toisen ja neljännen kanneperusteen perusteella ei voitu pitää virheellisinä niitä komission arviointeja, joiden mukaan järjestämislupa- ja osallistumissääntöjen tarkoituksena oli rajoittaa kilpailua SEUT 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla.

42 Tältä osin unionin yleinen tuomioistuin totesi aluksi valituksenalaisen tuomion 69–76 kohdassa olennaisilta osin, että vaikka ISU:n käyttämä sääntely-, valvonta-, päätöksenteko- ja sanktiointivalta ei ollut viranomaisen sille delegoimaa, ISU:n antamia sääntöjä oli sen vuoksi, että se oli ainoa luistelun alalla toimiva kansainvälinen urheiluliitto, tarkasteltava erityisesti sen oikeuskäytännön valossa, joka koskee sitä, että sama yksikkö samalla kertaa harjoittaa taloudellista toimintaa ja käyttää sellaista valtaa, jolla voidaan estää sen kanssa tosiasiallisesti tai potentiaalisesti kilpailevien yksiköiden tai yritysten pääsy markkinoille (tuomio 1.7.2008, MOTOE, C-49/07, EU:C:2008:376 ja tuomio 28.2.2013, Ordem dos Técnicos Oficiais de Contas, C-1/12, EU:C:2013:127). Tässä yhteydessä unionin yleinen tuomioistuin huomautti myös, että järjestämislupa- ja osallistumissäännöt koskivat tärkeimpien ja tuottoisimpien kansainvälisten pikaluistelukilpailujen järjestämistä ja erityisesti tällaisille kilpailuille myönnettävää järjestämislupaa sekä urheilijoiden osallistumista niihin.

43 Tämän jälkeen kyseinen tuomioistuin katsoi valituksenalaisen tuomion 77–121 kohdassa, että kun otetaan huomioon järjestämislupa- ja osallistumissääntöjen sisältö, niiden tavoitteet sekä niiden taloudellinen ja oikeudellinen asiayhteys, komissio saattoi pätevästi katsoa, että kyseisillä säännöillä oli tarkoitus rajoittaa kilpailua SEUT 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla.

44 Lopuksi unionin yleinen tuomioistuin katsoi valituksenalaisen tuomion 123 kohdassa, ettei tästä syystä ollut tarpeen tutkia lisäksi ISU:n kolmannen kanneperusteensa yhteydessä esittämiä väitteitä niiden komission arviointien riitauttamiseksi, jotka koskivat mainittujen sääntöjen todellisia tai mahdollisia vaikutuksia kilpailuun.

45 Kolmanneksi unionin yleinen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 124–130 kohdassa, että toisin kuin ISU väitti viidennessä kanneperusteessaan, komissio ei ollut erehtynyt SEUT 101 artiklan alueellisen soveltamisalan osalta, kun se oli ottanut riidanalaisessa päätöksessä huomioon sen, että ISU oli kieltäytynyt antamasta lupaa Dubaissa (Yhdistyneet arabiemiirikunnat) eli kolmannessa valtiossa järjestettäväksi suunnitelluille pikaluistelukilpailulle. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi tältä osin lähinnä, että komissio oli viitannut kyseiseen seikkaan kuvatakseen ISU:n järjestämislupasääntöjen soveltamista ja osoittanut lisäksi, että kyseisillä säännöillä saattoi olla välittömiä, huomattavia ja ennakoitavissa olevia vaikutuksia unionin alueella.

46 Neljänneksi unionin yleinen tuomioistuin katsoi valituksenalaisen tuomion 134–140 kohdassa, että ISU:n kuudes kanneperuste, joka koski komission riidanalaisessa päätöksessä välimiesmenettelysääntöjen osalta tekemää arviointia, oli tehokas, ja hyväksyi sitten kyseisen kanneperusteen valituksenalaisen tuomion 141–164 kohdassa.

47 Viidenneksi ja viimeiseksi unionin yleinen tuomioistuin katsoi valituksenalaisen tuomion 165–178 kohdassa edellä mainitun seurauksena, että ISU:n seitsemäs ja kahdeksas kanneperuste, jotka koskivat riidanalaisessa päätöksessä asetettujen velvoitteiden ja uhkasakkojen laillisuutta, oli hyväksyttävä osittain siltä osin kuin kyseiset velvoitteet ja uhkasakot liittyivät välimiesmenettelysääntöihin. Samalla se hylkäsi kyseiset kanneperusteet muilta osin.

48 Kaikkien näiden arviointien perusteella unionin yleinen tuomioistuin kumosi osittain riidanalaisen päätöksen 2 ja 4 artiklan ja hylkäsi kanteen muilta osin.

II Asianosaisten vaatimukset

49 ISU vaatii valituksessaan, että unionin tuomioistuin

– kumoaa valituksenalaisen tuomion siltä osin kuin sillä hylättiin osittain sen ensimmäisessä oikeusasteessa nostama kanne

– kumoaa riidanalaisen päätöksen siltä osin kuin sitä ei ole jo kumottu valituksenalaisella tuomiolla, ja

– velvoittaa komission ja väliintulijat ensimmäisessä oikeusasteessa korvaamaan sekä ensimmäisessä oikeusasteessa että muutoksenhakuvaiheessa aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

50 Komissio vaatii, että unionin tuomioistuin hylkää valituksen ja velvoittaa ISU:n korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

51 Tuitert, Kerstholt ja EU Athletes vaativat valituksen hylkäämistä.

52 Tuitert, Kerstholt ja EU Athletes vaativat liitännäisvalituksessaan, että unionin tuomioistuin

– kumoaa valituksenalaisen tuomion siltä osin kuin sillä on osittain kumottu riidanalainen päätös

– hylkää ensimmäisessä oikeusasteessa nostetun kanteen siltä osin kuin sitä ei ole jo hylätty valituksenalaisella tuomiolla, ja

– velvoittaa ISU:n korvaamaan muutoksenhakuvaiheessa aiheutuneet oikeudenkäyntikulut.

53 Komissio vaatii, että unionin tuomioistuin hyväksyy liitännäisvalituksen ja velvoittaa ISU:n korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

54 ISU vaatii liitännäisvalituksen hylkäämistä sekä Tuitertin, Kerstholtin ja EU Athletesin velvoittamista korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

III Valituksen tarkastelu

55 ISU vetoaa valituksenalaisen tuomion osittaista kumoamista koskevien vaatimustensa tueksi kahteen valitusperusteeseen, jotka koskevat SEUT 263 artiklan ja SEUT 101 artiklan 1 kohdan samanaikaista rikkomista.

56 Lisäksi se pyytää unionin tuomioistuinta käsittelemään asian ja ratkaisemaan sen.

A Ensimmäinen valitusperuste

1. Asianosaisten lausumat

57 Ensimmäisessä valitusperusteessaan, joka jakautuu kolmeen osaan, ISU moittii unionin yleistä tuomioistuinta olennaisilta osin siitä, että tämä sivuutti tehtävänsä arvioida komission kilpailusääntöjen nojalla tekemien päätösten laillisuutta ja sovelsi virheellisesti SEUT 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua tarkoitukseen perustuvan kilpailunrajoituksen käsitettä.

58 Ennen tämän valitusperusteen esittelemistä ISU esittää kolme asiayhteyteen liittyvää seikkaa, joiden pitäisi sen mukaan selventää kyseisen valitusperusteen tutkimista.

59 Se mainitsee ensinnäkin, että lähes vuosisadan ajan (1892–1990) urheilijoiden osallistumista luistelukilpailuihin koskevia osallistumissääntöjä sovellettiin yksinomaan amatööriurheilijoihin, kunnes KOK:n kannan muututtua päätettiin sallia myös ammattilaisten osallistuminen tällaisiin kilpailuihin. Se lisää, että kyseisiin kilpailuihin sovellettavat järjestämislupasäännöt otettiin juuri tämän kehityksen seurauksena käyttöön sen takaamiseksi, että kilpailuissa noudatetaan maailmanlaajuisesti samoja sääntöjä riippumatta siitä, järjestääkö kilpailut ISU vai kolmas yhteisö tai yritys.

60 Toiseksi ISU huomauttaa, että riidanalainen päätös koskee pikaluistelua, joka on marginaalilaji, jonka osuus ISU:n liikevaihdosta vuonna 2016 oli 5 miljoonaa Sveitsin frangia (CHF) (n. 5,1 miljoonaa euroa nykyisellä vaihtokurssilla), kun sen kokonaisliikevaihto oli lähes 32 miljoonaa Sveitsin frangia (n. 32,7 miljoonaa euroa nykyisellä vaihtokurssilla), jonka muu osa on peräisin tunnetummasta urheilulajista eli taitoluistelusta. Se lisää, että pikaluistelu kiinnostaa suurta yleisöä vain rajoitetusti ja että tämä tilanne selittää sen, ettei yksikään kolmas yhteisö tai yritys ollut koskaan esittänyt sille pyyntöä kansainvälisen pikaluistelukilpailun järjestämisestä ennen riidanalaisessa päätöksessä mainittua kilpailua. Sitä vastoin se on viimeisten 20 vuoden aikana saanut 20 taitoluistelua koskevaa hakemusta, jotka on kaikki hyväksytty. ISU täsmentää myös, että se, että se kieltäytyi kahteen otteeseen (vuonna 2011 ja vuonna 2014) hyväksymästä ainoaa sille esitettyä pikaluistelua koskevaa hakemusta, perustui siihen, että suunnitellun kansainvälisen kilpailun järjestäjä oli aikonut antaa keskeisen aseman tapahtumassa vedonlyönnille. Tämä suunnitelma sitä paitsi lopulta hyväksyttiin Alankomaissa vuonna 2016 muodossa, johon ei enää kuulunut vedonlyöntiä.

61 Kolmanneksi ISU esittää, että vaikka komissio luonnehti järjestämislupa- ja osallistumissääntöjä riidanalaisessa päätöksessä ”tarkoitukseen” ja ”vaikutukseen” perustuviksi kilpailunrajoituksiksi, komissio kuitenkin luopui alun perin väitetiedoksiannossa kyseisten sääntöjen osalta ilmaisemastaan periaatteellisesta vastustuksesta ja keskittyi siihen, että ne olivat nyt käsiteltävässä asiassa mielivaltaisia ja suhteettomia. Tämä selittää sitä paitsi sen, että ISU pani riidanalaisen päätöksen 2 artiklaan sisältyvät määräykset täytäntöön muun muassa tiedonannolla, jolla kyseisiä sääntöjä muutettiin mutta ei poistettu.

62 Komissio huomauttaa, että ISU ei väitä unionin tuomioistuimessa, että tosiseikat olisi otettu huomioon vääristyneellä tavalla, joten tosiseikkoja, joihin valituksenalaisessa tuomiossa viitataan, on pidettävä lopullisesti määritettyinä, mutta samalla komissio kiistää ISU:n muutoksenhakuvaiheessa esittämien asiayhteyttä koskevien seikkojen paikkansapitävyyden. Se esittää erityisesti ensinnäkin, että ISU:n hyväksymää 20 kansainvälistä taitoluistelukilpailua eivät todellisuudessa järjestäneet kolmannet yhteisöt tai yritykset vaan ISU:n jäsenet. Toiseksi se huomauttaa, että pikaluistelukilpailua koskeva suunnitelma, jonka ISU lopulta hyväksyi vuonna

2016, oli myös siirtynyt tällä välin ISU:n jäsenenä olevan kansallisen liiton vastuulle. Kolmanneksi komissio korostaa, että kun ISU päätti olla hyväksymättä kyseistä suunnitelmaa, jonka kolmas yritys alun perin esitti, se oli täysin tietoinen siitä, ettei kilpailun yhteyteen ollut suunniteltu vedonlyöntiä.

63 Lisäksi komissio korostaa, että valitus on tutkittava riidanalaisen päätöksen ja valituksenalaisen tuomion mukaisesti ja ottaen huomioon se vaikutus, joka ISU:n antamilla säännöillä on sekä urheilijoihin, joita ne estävät tarjoamasta vapaasti palvelujaan muille mahdollisille kansainvälisten kilpailujen järjestäjille kuin ISU:lle ja sen jäsenille, että kyseisiin toimijoihin itseensä, joita ne estävät järjestämästä vapaasti kansainvälisiä kilpailuja sekä välittömästi (järjestämislupasäännöt) että välillisesti (osallistumissäännöt).

64 Tuitert, Kerstholt ja EU Athletes tukevat kyseisiä väitteitä.

a) Ensimmäinen osa

65 Ensimmäisen valitusperusteensa ensimmäisessä osassa ISU moittii unionin yleistä tuomioistuinta siitä, että se hylkäsi perusteettomina tai tehottomina taikka jätti tutkimatta tietyt perustelut ja todisteet, jotka ISU oli esittänyt ensimmäisessä oikeusasteessa toisen kumoamisperusteensa, joka koski SEUT 101 artiklan 1 kohdan virheellistä soveltamista, yhteydessä riitauttaakseen arvioinnit, joihin komissio oli tukeutunut todetessaan, että kyseessä oli ”tarkoitukseen” perustuva kilpailunrajoitus.

66 Se väittää tältä osin aluksi, että komissio arvioi riidanalaisessa päätöksessä käytännössä yhdessä järjestämislupa- ja osallistumissääntöjen antamista ja soveltamista ja luokitteli tämän jälkeen nämä kaksi säännöstöä ”tarkoitukseen” perustuvaksi kilpailunrajoitukseksi, minkä unionin yleinen tuomioistuin sitä paitsi vahvisti valituksenalaisen tuomion 57 ja 126 kohdassa.

67 Se mainitsee kehottaneensa unionin yleistä tuomioistuinta toisessa kumoamisperusteessaan hylkäämään tällaisen oikeudellisen luokittelun sekä toteamaan ilmeiset arviointivirheet, joiden seurauksena komissio oli päätynyt kyseiseen luokitteluun. Erityisesti ISU täsmentää riitauttaneensa ensimmäisessä oikeusasteessa komission riidanalaisen päätöksen 174–179 perustelukappaleessa esittämät eri arvioinnit, jotka koskivat sitä, miten ISU oli soveltanut edellä kuvattuja järjestämislupa- ja osallistumissääntöjä kieltäytymällä väitetysti tarkoituksellisesti ja kilpailunvastaisesti antamasta lupaa ainoalle sen hyväksyttäväksi viimeisten 20 vuoden aikana saatetulle kilpailevaa kansainvälistä pikaluistelukilpailua koskevalle suunnitelmalle sen alkuperäisessä muodossaan mutta antamalla samana aikana luvan 20:lle kolmansien järjestämälle kansainväliselle taitoluistelukilpailulle.

68 Lopuksi se väittää, että unionin yleinen tuomioistuin laiminlöi SEUT 263 artiklan mukaisen velvollisuutensa hylätessään sen tätä koskevat perustelut ja todisteet valituksenalaisen tuomion 116, 117, 121 ja 127 kohdassa sillä perusteella, että ne olivat perusteettomia, tehottomia tai jopa merkityksettömiä siksi, että ne liittyivät joko pyrkimykseen ja sääntöjen soveltamiseen liittyviin seikkoihin, joiden huomioon ottaminen ei ollut tarpeen tarkoitukseen perustuvan kilpailunrajoituksen olemassaolon toteamiseksi, tai muuhun urheilulajiin kuin siihen, joka muodostaa markkinat, joita kyseinen rajoitus koskee. Lisäksi kyseinen tuomioistuin sivuutti ISU:n mukaan muut sille esitetyt perustelut tai todisteet, erityisesti ne, jotka koskevat vedonlyönnin aihepiiriä. Tältä osin ISU korostaa, että vaikka vedonlyönti ei tosiasiallisesti sisältynyt sille esitettyyn kansainvälistä kilpailua koskevaan suunnitelmaan, se oli kuitenkin sen toimintamallin ytimessä, jota kyseisen kilpailun järjestäjä aikoi edistää.

69 Komissio, jota Tuitert ja Kerstholt sekä EU Athletes tukevat, kiistää kaikki nämä perustelut.

b) Toinen osa

70 Ensimmäisen valitusperusteensa toisessa osassa ISU moittii unionin yleistä tuomioistuinta siitä, että se korvasi komission tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja koskevan arvioinnin omallaan toteamalla erilaisen kilpailusääntöjen rikkomisen kuin se, joka oli todettu riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa, laiminlöi SEUT 263 artiklan mukaisen velvollisuutensa ja tukeutui virheelliseen SEUT 101 artiklan 1 kohdan tulkintaan.

71 Se väittää tältä osin ensinnäkin, että sen lisäksi, että unionin yleinen tuomioistuin keskittyi toimintaan, joka oli osittain erilainen kuin se, jota komissio oli arvostellut (arvioimalla erityisesti itse järjestämislupa- ja osallistumissääntöjen olemassaoloa eikä enää niiden antamista ja soveltamista yhdessä), se myös luonnehti kyseistä toimintaa eri tavalla. Tämän toisen seikan osalta unionin yleinen tuomioistuin nimittäin totesi ISU:n mielestä yksinomaan, että kyse on ”tarkoitukseen” perustuvasta kilpailunrajoituksesta, tukeutumalla kaiken lisäksi seikkojen, joihin komissio oli tukeutunut riidanalaisen päätöksen 8.3 jaksossa (jonka otsikko on ”Tarkoitukseen perustuva kilpailun rajoittaminen”), ohella myös sellaisiin seikkoihin, jotka mainitaan kyseisen päätöksen 8.5 jaksossa (jonka otsikko on ”Osallistumissäännöt kuuluvat [SEUT] 101 artiklan soveltamisalaan). Viimeksi mainittu jakso koskee ISU:n mukaan kuitenkin erillistä kysymystä.

72 Toiseksi tällainen riidanalaisen päätöksen uudelleenkirjoittaminen perustuu ISU:n mukaan itsessään oikeudellisesti virheelliseen SEUT 101 artiklan 1 kohdan tulkintaan.

73 Kyseisessä määräyksessä nimittäin erotetaan toisistaan ”tarkoitukseen” ja ”vaikutukseen” perustuvat kilpailunrajoitukset, ja näistä kahdesta luonnehdinnasta ensimmäistä voidaan ISU:n mukaan soveltaa ainoastaan sellaisiin menettelytapoihin, joiden voidaan jo luonteensa puolesta katsoa rajoittavan kilpailua. Nyt käsiteltävässä asiassa unionin yleinen tuomioistuin ei kuitenkaan selittänyt, miltä osin ne eri seikat, joihin se viittasi valituksenalaisen tuomion 87–89, 91–93 ja 101–110 kohdassa, olivat peruste tällaiselle luokittelulle. Unionin yleinen tuomioistuin sitä vastoin tutki ainoastaan järjestämislupa- ja osallistumissääntöjen sanamuotoa sekä niiden tavoitteita abstraktisti ja asiayhteydestä erillään ja totesi tutkintansa päätteeksi mahdollisuuden tai vaaran siitä, että kyseisiä sääntöjä saatetaan käyttää kilpailunvastaisiin tarkoituksiin, kun otetaan huomioon niissä ISU:lle annettu vapaa harkintavalta.

74 Lisäksi oikeuskäytännöllä, johon unionin yleinen tuomioistuin tukeutui mainitussa arvioinnissa (tuomio 1.7.2008, MOTOE, C-49/07, EU:C:2008:376 ja tuomio 28.2.2013, Ordem dos Técnicos Oficiais de Contas, C-1/12, EU:C:2013:127), on ISU:n mukaan merkitystä ainoastaan silloin, kun kyse on ”vaikutukseen” perustuvista kilpailunrajoituksista, eikä sitä siten voida soveltaa analogisesti mahdollisista ”tarkoitukseen” perustuvista kilpailunrajoituksista lausumiseksi, kuten kyseinen tuomioistuin teki valituksenalaisen tuomion 72 ja 88 kohdassa.

75 Komissio, jota Tuitert ja Kerstholt sekä EU Athletes tukevat, kiistää kaikki nämä perustelut.

c) Kolmas osa

76 Ensimmäisen valitusperusteensa kolmannessa osassa ISU moittii unionin yleistä tuomioistuinta siitä, että se teki oikeudellisia virheitä, kun se hyväksyi arvioinnit, joiden perusteella komissio oli luokitellut järjestämislupa- ja osallistumissäännöt tarkoitukseen perustuviksi kilpailunrajoituksiksi.

77 Se väittää tältä osin ensinnäkin, että unionin yleinen tuomioistuin katsoi virheellisesti, että kyseisten sääntöjen sisältöön voidaan vedota tällaisen luokittelun tueksi.

78 Toisin kuin komissio oli katsonut riidanalaisen päätöksen 162 ja 163 perustelukappaleessa ja toisin kuin unionin yleinen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 91 ja 95 kohdassa, se, että kyseisissä säännöissä annetaan ISU:lle mahdollisuus soveltaa ankaria seuraamuksia urheilijoihin, jotka osallistuvat ilman lupaa järjestettäviin kansainvälisiin pikaluistelukilpailuihin, ei sellaisenaan riitä osoittamaan tarkoitukseen perustuvan kilpailunrajoituksen olemassaoloa. Kyseisten sääntöjen vaikutusten tutkimisen perusteella on siis vielä voitava osoittaa, että niitä on sovellettu urheilijoihin, jotka ovat osallistuneet kilpailuihin, joille ei ole myönnetty lupaa sääntöjenvastaisesta syystä.

79 Toisin kuin muun muassa riidanalaisen päätöksen 163 perustelukappaleesta ilmenee ja toisin kuin unionin yleinen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 85–89 kohdassa, se, että järjestämislupa- ja osallistumissäännöissä ei viitata täsmällisesti yksilöitävissä oleviin tavoitteisiin, että ne eivät sisällä selkeästi määritettyjä kriteerejä ja että ISU:lla on siten vapaa harkintavalta tai ainakin liian laaja liikkumavara niiden soveltamisessa, ei ISU:n mielestä myöskään sellaisenaan mahdollista tarkoitukseen perustuvan kilpailunrajoituksen toteamista. Tässäkin tapauksessa on tarpeen arvioida niiden konkreettisia vaikutuksia.

80 Toisin kuin komissio esitti muun muassa riidanalaisen päätöksen 164 ja 165 perustelukappaleessa, siitä, että kyseisten sääntöjen vuonna 2014 hyväksytyssä versiossa viitattiin ISU:n taloudellisten intressien suojaan, ei sellaisenaan voida päätellä, että kyse olisi kilpailunrajoituksesta, minkä unionin yleinen tuomioistuin sitä paitsi myönsi valituksenalaisen tuomion 98 ja 109 kohdassa.

81 Toisin kuin komissio arvioi riidanalaisen päätöksen 166 perustelukappaleessa ja toisin kuin unionin yleinen tuomioistuin katsoi valituksenalaisen tuomion 97 kohdassa, sillä, että kyseisiä sääntöjä voidaan soveltaa urheilijoihin, jotka osallistuvat sellaiseen kolmannen järjestämään kansainväliseen kilpailuun, jolle ISU ei ole myöntänyt järjestämislupaa, riippumatta siitä, onko kyseisen kilpailun ja ISU:n järjestämän tai hyväksymän kilpailun välillä aikatauluristiriitaa vai ei, ei ole merkitystä, koska ISU hylkäsi kolmannen järjestämää kansainvälistä kilpailua koskevan suunnitelman, johon riidanalaisessa päätöksessä viitataan, sellaisena kuin se oli alkuperäisessä muodossaan, vedonlyönnin edistämisen eikä tällaisen aikatauluristiriidan vuoksi.

82 Toiseksi ISU väittää, että unionin yleinen tuomioistuin erehtyi kolmelta osin arvioidessaan järjestämislupa- ja osallistumissääntöjen tavoitteita.

83 Ensinnäkin se katsoo, että unionin yleinen tuomioistuin myönsi valituksenalaisen tuomion 109 kohdassa, että ISU:lla oli oikeus pyrkiä suojaamaan taloudellisia intressejään – toisin kuin komissio oli todennut riidanalaisen päätöksen 169 perustelukappaleessa – mutta ei johtanut tästä sitä, että komissio ei olisi voinut päätellä kilpailunvastaisen tarkoituksen olemassaoloa pelkästään tämän seikan perusteella.

84 Tämän jälkeen unionin yleinen tuomioistuin pyrki ISU:n mukaan korjaamaan kyseisen virheen ja sen tähän liittyvän seikan, ettei järjestämislupa- ja osallistumissääntöjen tavoitteilla voida perustella tarkoitukseen perustuvan kilpailunrajoituksen toteamista, ja päätteli valituksenalaisen tuomion 111 kohdassa tällaisen tarkoituksen muista seikoista, jotka liittyvät kyseisten sääntöjen väitettyyn epäselvyyteen, mielivaltaisuuteen ja suhteettomuuteen. Näin menetellessään kyseinen tuomioistuin korvasi komission, joka oli tukeutunut riidanalaisessa päätöksessä kyseisiin seikkoihin muussa tarkoituksessa (255–258 perustelukappale) kuin tarkoitukseen perustuvan kilpailunrajoituksen toteamiseksi (162–187 perustelukappale), arvioinnin omallaan.

85 ISU esittää vielä, että oikeuskäytännön mukaan kyseisillä seikoilla on merkitystä ainoastaan arvioitaessa sellaisen toiminnan vaikutusta, joka on omiaan rajoittamaan kilpailua (tuomio 28.2.2013, Ordem dos Técnicos Oficiais de Contas, C-1/12, EU:C:2013:127, 69 kohta).

86 Kolmanneksi ISU väittää, että unionin yleinen tuomioistuin teki oikeudellisia virheitä valvoessaan komission arviointeja siitä taloudellisesta ja oikeudellisesta asiayhteydestä, johon järjestämislupa- ja osallistumissäännöt kuuluvat. Yhtäältä kyseinen tuomioistuin hylkäsi valituksenalaisen tuomion 115–117 kohdassa virheellisesti sen väitteet, jotka koskivat lukuisien kolmansien järjestämien kilpailujen hyväksymistä taitoluistelussa, sillä perusteella, että taitoluistelu ei kuulunut nyt käsiteltävässä asiassa kyseessä oleviin merkityksellisiin markkinoihin. Oikeuskäytännöstä nimittäin ilmenee, että muita markkinoita kuin merkityksellisiä markkinoita koskevia seikkoja voidaan ottaa huomioon asiayhteyden tutkimisessa (tuomio 11.9.2014, CB v. komissio, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 78 ja 79 kohta). Toisaalta kyseinen tuomioistuin hylkäsi valituksenalaisen tuomion 119 kohdassa virheellisesti nämä lukuisat esimerkit kolmansien järjestämien kilpailujen sallimisesta perustelunaan se, että sen mielestä komissio oli perustellusti katsonut, että mahdollisuus järjestämislupa- ja osallistumissääntöjen mielivaltaiseen soveltamiseen tai riski siitä oli olemassa.

87 Komissio, jota Tuitert ja Kerstholt sekä EU Athletes tukevat, kiistää kaikki nämä perustelut.

2. Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

88 Ensimmäisen valitusperusteensa kolmessa osassa ISU arvostelee eri näkökulmista tapaa, jolla unionin yleinen tuomioistuin tutki riidanalaisen päätöksen laillisuuden, ja lopputulosta, johon se päätyi kyseisen tutkinnan päätteeksi. Se väittää lähinnä, että kun otetaan huomioon yhtäältä SEUT 101 artiklan merkitys ja sisältö sekä toisaalta tapa, jolla komissio sovelsi kyseistä määräystä riidanalaisessa päätöksessä, valituksenalainen tuomio on kumottava sellaisten oikeudellisten virheiden vuoksi, jotka perustuvat ensinnäkin siihen, että unionin yleinen tuomioistuin korvasi komission arvioinnin omalla arvioinnillaan toteamalla komission luonnehdinnasta poikkeavan kilpailusääntöjen rikkomisen (toinen osa), toiseksi siihen, että unionin yleinen tuomioistuin myönsi virheellisesti, että kyseisen rikkomisen ”tarkoituksena” voidaan katsoa olleen kilpailun rajoittaminen (toinen ja kolmas osa), ja kolmanneksi siihen, että unionin yleinen tuomioistuin laiminlöi velvollisuutensa hylätessään tietyt sille tämän luonnehdinnan riitauttamiseksi esitetyt perustelut ja todisteet (ensimmäinen ja kolmas osa).

89 Kun otetaan huomioon tapa, jolla valitusperuste on jäsennelty, sen eri osat on tutkittava yhdessä sen jälkeen, kun ensin palautetaan mieleen SEUT 101 artiklan niiden määräysten merkitys ja sisältö, joiden valossa kyseisten valitusperusteen osien mahdollista perusteltavuutta on arvioitava.

90 Tältä osin on aluksi muistutettava, että komission ja unionin yleisen tuomioistuimen toteamuksia, joiden mukaan ISU:a on pidettävä SEUT 101 artiklan kannalta ”yritysten yhteenliittymänä”, joka harjoittaa taloudellista toimintaa, joka muodostuu kansainvälisten pikaluistelukilpailujen järjestämisestä ja markkinoinnista, ja toteamuksia, joiden mukaan järjestämislupa- ja osallistumissäännöt ovat samassa artiklassa tarkoitettuja ”yritysten yhteenliittymän päätöksiä”, ei ole riitautettu. Myöskään toteamuksia, joiden mukaan tällainen yritysten yhteenliittymän päätös on omiaan ”vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan” SEUT 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla, ei ole riitautettu. Samoin on todettava, että toteamuksia, joiden mukaan mainittu päätös ei täytä SEUT 101 artiklan 3 kohdan mukaisen poikkeuksen myöntämiselle asetettuja eri edellytyksiä, ei ole riitautettu edes toissijaisesti.

a) SEUT 101 artiklan sovellettavuus urheiluun taloudellisena toimintana

91 Siltä osin kuin urheilutoiminta on taloudellista toimintaa, siihen voidaan soveltaa taloudelliseen toimintaan sovellettavia unionin oikeuden säännöksiä ja määräyksiä (ks. vastaavasti tuomio 12.12.1974, Walrave ja Koch, 36/74, EU:C:1974:140, 4 kohta ja tuomio 16.3.2010, Olympique Lyonnais, C-325/08, EU:C:2010:143, 27 kohta).

92 Ainoastaan tiettyjen erityissääntöjen, jotka yhtäältä on annettu yksinomaan muista kuin taloudellisista syistä ja jotka toisaalta koskevat yksinomaan urheiluun sellaisenaan liittyviä kysymyksiä, on katsottava olevan vailla mitään yhteyttä taloudelliseen toimintaan. Tämä koskee erityisesti sääntöjä ulkomaisten pelaajien sulkemisesta niiden joukkueiden kokoonpanon ulkopuolelle, jotka osallistuvat maitaan edustavien joukkueiden välisiin kilpailuihin, tai sellaisten luokitteluperusteiden vahvistamisesta, joita käytetään henkilökohtaisiin kilpailuihin osallistuvien urheilijoiden valitsemiseksi (ks. vastaavasti tuomio 12.12.1974, Walrave ja Koch, 36/74, EU:C:1974:140, 8 kohta; tuomio 15.12.1995, Bosman, C-415/93, EU:C:1995:463, 76 ja 127 kohta ja tuomio 11.4.2000, Deliège, C-51/96 ja C-191/97, EU:C:2000:199, 43, 44, 63, 64 ja 69 kohta).

93 Tällaisia erityissääntöjä lukuun ottamatta urheiluliittojen säännöt ja ne antaneiden liittojen toiminta laajemmin kuuluvat EUT-sopimuksen kilpailuoikeutta koskevien määräysten soveltamisalaan, jos kyseisten määräysten soveltamisedellytykset täyttyvät (ks. vastaavasti tuomio 18.7.2006, Meca-Medina ja Majcen v. komissio, C-519/04 P, EU:C:2006:492, 30–33 kohta), mikä merkitsee sitä, että tällaisia urheiluliittoja voidaan pitää SEUT 101 ja SEUT 102 artiklassa tarkoitettuina ”yrityksinä” ja että kyseessä olevia urheiluliittojen sääntöjä voidaan pitää SEUT 101 artiklassa tarkoitettuina ”yritysten yhteenliittymien päätöksinä”.

94 Näin voi olla erityisesti niiden sääntöjen osalta, jotka koskevat sitä, että urheiluliitto käyttää valtaa myöntää järjestämislupa urheilukilpailuille, joiden järjestäminen ja markkinointi ovat taloudellista toimintaa niitä järjestäville tai järjestämistä suunnitteleville yrityksille, mukaan lukien urheiluliitoille itselleen (ks. vastaavasti tuomio 1.7.2018, MOTOE, C-49/07, EU:C:2008:376, 28 kohta). Näin voi olla myös sellaisten sääntöjen osalta, joilla säännellään urheilijoiden osallistumista tällaisiin kilpailuihin, sillä osallistuminen on taloudellista toimintaa, jos urheilijat harjoittavat kyseistä urheilua ammattimaisesti tai puoliammattimaisesti.

95 Urheilutoiminnalla on kuitenkin kiistämättömiä erityispiirteitä, jotka, vaikka ne koskisivat erityisesti amatööriurheilua, voivat myös liittyä urheiluun taloudellisena toimintana (ks. vastaavasti tuomio 13.4.2000, Lehtonen ja Castors Braine, C-176/96, EU:C:2000:201, 33 kohta).

96 Tietylle talouden alalle ominaiset erityispiirteet voidaan kuitenkin mahdollisesti ottaa huomioon – muiden seikkojen ohella ja siltä osin kuin ne osoittautuvat merkityksellisiksi – SEUT 101 artiklaa sovellettaessa ja erityisesti tutkittaessa sitä, onko tietyn toiminnan ”tarkoituksena” katsottava olevan kilpailun estäminen, rajoittaminen tai vääristäminen, tai voiko sillä tällaisen tarkoituksen puuttuessakin olla tällainen ”vaikutus”, kun otetaan huomioon se taloudellinen ja oikeudellinen asiayhteys, jossa kyseistä toimintaa harjoitetaan, tai kyseessä olevan alan tai markkinoiden rakenteelle ja toiminnalle ominaiset ”tosiasialliset olosuhteet” tai ”tosiasialliset puitteet” (ks. vastaavasti tuomio 15.12.1994, DLG, C-297/92, EU:C:1994:413, 31 kohta). Tällaisessa tarkastelussa on mahdollisesti otettava huomioon esimerkiksi kyseessä olevan urheilulajin luonne sekä järjestäytymis- ja toimintatapa sekä erityisesti ammattiurheilun merkitys kyseisessä lajissa, tapa, jolla urheilulajia harjoitetaan, tapa, jolla lajin parissa toimivat toimijat ovat vuorovaikutuksessa keskenään, sekä niiden urheilulajista eri tasoilla vastaavien rakenteiden tai elinten rooli, joiden kanssa unioni toimii yhteistyössä SEUT 165 artiklan 3 kohdan mukaisesti.

b) SEUT 101 artiklan 1 kohta

97 SEUT 101 artiklan 1 kohdassa määrätään, että sisämarkkinoille soveltumattomia ja kiellettyjä ovat sellaiset yritysten väliset sopimukset, yritysten yhteenliittymien päätökset sekä yritysten yhdenmukaistetut menettelytavat, jotka ovat omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja joiden tarkoituksena on estää kilpailu taikka rajoittaa tai vääristää sitä sisämarkkinoilla tai joista seuraa, että kilpailu estyy, rajoittuu tai vääristyy sisämarkkinoilla.

1) Toiminnan, jonka ”tarkoituksena” on kilpailun estäminen, rajoittaminen tai vääristäminen tai jolla on tällainen ”vaikutus” SEUT 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla, olemassaolon luonnehdinta

98 Jotta tietyssä yksittäistapauksessa voitaisiin katsoa, että sopimus, yritysten yhteenliittymän päätös tai yhdenmukaistettu menettelytapa kuuluu SEUT 101 artiklan 1 kohdassa määrätyn kiellon soveltamisalaan, on kyseisen määräyksen sanamuodon mukaan osoitettava, että tällaisen toiminnan tarkoituksena on estää, rajoittaa tai vääristää kilpailua tai että toiminnalla on tällainen vaikutus (ks. vastaavasti tuomio 30.6.1966, LTM, 56/65, EU:C:1966:38, s. 359 ja tuomio 29.6.2023, Super Bock Bebidas, C-211/22, EU:C:2023:529, 31 kohta).

99 Tätä varten on aluksi tutkittava kyseessä olevan toiminnan tarkoitus. Jos tällaisen tutkinnan päätteeksi käy ilmi, että kyseisellä toiminnalla on kilpailunvastainen tarkoitus, sen vaikutusta kilpailuun ei ole tarpeen tutkia. Vaikutus on siis tutkittava ainoastaan siinä tapauksessa, että toiminnalla ei voida katsoa olevan tällaista kilpailua rajoittavaa tarkoitusta (ks. vastaavasti tuomio 30.6.1966, LTM, 56/65, EU:C:1966:38, s. 359 ja tuomio 26.11.2015, Maxima Latvija, C-345/14, EU:C:2015:784, 16 ja 17 kohta).

100 Suoritettava tutkinta vaihtelee sen mukaan, onko kyseisen toiminnan ”tarkoituksena” kilpailun estäminen, rajoittaminen tai vääristäminen vai onko sillä tällainen ”vaikutus”, koska kumpaankin näistä käsitteistä liittyy erillinen oikeudellinen ja toteennäyttämistä koskeva järjestelmä (ks. vastaavasti tuomio 30.1.2020, Generics (UK) ym., C-307/18, EU:C:2020:52, 63 kohta).

i) Toiminnan, jonka ”tarkoituksena” on kilpailun estäminen, rajoittaminen tai vääristäminen, olemassaolon luonnehdinta

101 Kuten unionin tuomioistuimen vakiintuneesta oikeuskäytännöstä, sellaisena kuin se on tiivistettynä erityisesti 23.1.2018 annetussa tuomiossa F. Hoffmann-La Roche ym. (C-179/16, EU:C:2018:25, 78 kohta) ja 30.1.2020 annetussa tuomiossa Generics (UK) ym. (C-307/18, EU:C:2020:52, 67 kohta), ilmenee, kilpailunvastaisen tarkoituksen käsitettä on tulkittava suppeasti, vaikka sitä ei voidakaan pitää poikkeuksena kilpailunvastaisen ”vaikutuksen” käsitteestä, kuten edellä 98 ja 99 kohdasta ilmenee.

102 Niinpä kyseisellä käsitteellä on ymmärrettävä viitattavan yksinomaan tiettyihin yritysten välisen toiminnan yhteensovittamisen muotoihin, jotka ilmentävät sellaista riittävää haitallisuutta kilpailulle, että niiden vaikutusten tutkimista voidaan pitää tarpeettomana. Tiettyjen yritysten välisen toiminnan yhteensovittamisen muotojen voidaan nimittäin jo luonteensa puolesta katsoa haittaavan tavanomaista kilpailua (ks. vastaavasti tuomio 30.6.1966, LTM, 56/65, EU:C:1966:38, s. 359; tuomio 23.1.2018, F. Hoffmann-La Roche ym., C-179/16, EU:C:2018:25, 78 kohta ja tuomio 30.1.2020, Generics (UK) ym., C-307/18, EU:C:2020:52, 67 kohta).

103 Tällaisena pidettävää toimintaa ovat ensinnäkin tietyt kilpailulle erityisen vahingolliset kollusiiviset toimintatavat, kuten horisontaaliset kartellit, joissa vahvistetaan hintoja, rajoitetaan tuotantokapasiteettia tai jaetaan asiakkaita. Tämäntyyppinen toiminta on nimittäin omiaan johtamaan hintojen nousuun tai tuotannon ja siten tarjonnan vähenemiseen, mistä seuraa voimavarojen huono käyttö käyttäjäyritysten ja kuluttajien vahingoksi (ks. vastaavasti tuomio 20.11.2008, Beef Industry Development Society ja Barry Brothers, C-209/07, EU:C:2008:643, 17 ja 33 kohta; tuomio 11.9.2014, CB v. komissio, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 51 kohta ja tuomio 16.7.2015, ING Pensii, C-172/14, EU:C:2015:484, 32 kohta).

104 Myös muuntyyppisellä toiminnalla voidaan joissakin tapauksissa katsoa olevan kilpailunvastainen tarkoitus, vaikka se ei välttämättä ole yhtä haitallista kilpailulle. Tämä pätee muun muassa tietyntyyppisiin muihin horisontaalisiin sopimuksiin kuin kartelleihin, esimerkiksi sellaisiin, jotka johtavat kilpailevien yritysten sulkemiseen pois markkinoilta (ks. vastaavasti tuomio 30.1.2020, Generics (UK) ym., C-307/18, EU:C:2020:52, 76, 77, 83–87 ja 101 kohta ja tuomio 25.3.2021, Lundbeck v. komissio, C-591/16 P, EU:C:2021:243, 113 ja 114 kohta), tai tietyntyyppisiin yritysten yhteenliittymien päätöksiin, joiden tarkoituksena on niiden jäsenten toiminnan yhteensovittaminen erityisesti hintojen osalta (ks. vastaavasti tuomio 27.1.1987, Verband der Sachversicherer v. komissio, 45/85, EU:C:1987:34, 41 kohta).

105 Sen ratkaisemiseksi, onko sopimus, yritysten yhteenliittymän päätös tai yhdenmukaistettu menettelytapa tietyssä yksittäistapauksessa luonteeltaan siinä määrin haitallinen kilpailulle, että sen tarkoituksena voidaan katsoa olevan kilpailun estäminen, rajoittaminen tai vääristäminen, on tutkittava ensiksi kyseessä olevan sopimuksen, päätöksen tai menettelytavan sisältö, toiseksi niiden taloudellinen ja oikeudellinen asiayhteys ja kolmanneksi niiden tavoitteet (ks. vastaavasti tuomio 11.9.2014, CB v. komissio, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 53 kohta ja tuomio 23.1.2018, F. Hoffmann-La Roche ym., C-179/16, EU:C:2018:25, 79 kohta).

106 Tältä osin ensinnäkin otettava kyseessä olevan toiminnan taloudellisen ja oikeudellisen asiayhteyden osalta huomioon kyseessä olevien tavaroiden tai palvelujen luonne sekä kyseessä olevan alan tai markkinoiden rakenteelle ja toiminnalle ominaiset tosiasialliset olosuhteet (tuomio 11.9.2014, CB v. komissio, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 53 kohta ja tuomio 23.1.2018, F. Hoffmann-La Roche ym., C-179/16, EU:C:2018:25, 80 kohta). Sitä vastoin kyseisen toiminnan

vaikutuksia kilpailuun – olivatpa ne todellisia tai mahdollisia ja negatiivisia tai positiivisia – ei ole tarpeen tutkia eikä varsinkaan näyttää toteen, kuten edellä 98 ja 99 kohdassa mainitusta oikeuskäytännöstä ilmenee.

107 Kyseessä olevalla toiminnalla tavoiteltujen päämäärien osalta on tämän jälkeen määritettävä ne objektiiviset päämäärät, jotka kyseisellä toiminnalla pyritään kilpailun kannalta saavuttamaan. Sitä vastoin se, että mukana olevat yritykset ovat toimineet ilman subjektiivista aikomusta estää, rajoittaa tai vääristää kilpailua, ja se, että ne ovat pyrkineet tiettyihin hyväksyttäviin tavoitteisiin, ei ole SEUT 101 artiklan 1 kohdan soveltamisen kannalta ratkaisevaa (ks. vastaavasti tuomio 6.4.2006, General Motors v. komissio, C-551/03 P, EU:C:2006:229, 64 ja 77 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio 20.11.2008, Beef Industry Development Society ja Barry Brothers, C-209/07, EU:C:2008:643, 21 kohta).

108 Kaikkien kolmessa edellisessä kohdassa mainittujen seikkojen tarkastelusta on joka tapauksessa ilmettävä ne täsmälliset syyt, joiden vuoksi voidaan katsoa, että kyseessä oleva toiminta on riittävän haitallista kilpailulle ja että sen tarkoituksena on kilpailun estäminen, rajoittaminen tai vääristäminen (ks. vastaavasti tuomio 11.9.2014, CB v. komissio, C-67/13 P, EU:C:2014:2204, 69 kohta).

ii) Toiminnan, jonka ”vaikutuksena” on kilpailun estyminen, rajoittuminen tai vääristyminen, olemassaolon luonnehdinta

109 ”Vaikutukseltaan” kilpailunvastaisen toiminnan käsite puolestaan kattaa kaiken toiminnan, jolla ei voida katsoa olevan kilpailunvastaista ”tarkoitusta”, sillä edellytyksellä, että toiminnan tosiasiallisena tai mahdollisena vaikutuksena osoitetaan olevan kilpailun tuntuva estyminen, rajoittuminen tai vääristyminen (ks. vastaavasti tuomio 28.5.1998, Deere v. komissio, C-7/95 P, EU:C:1998:256, 77 kohta ja tuomio 30.1.2020, Generics (UK) ym., C-307/18, EU:C:2020:52, 117 kohta).

110 Tätä varten on tutkittava, millaisiksi todelliset kilpailuolosuhteet muodostuisivat ilman kyseistä sopimusta, yritysten yhteenliittymän päätöstä tai yhdenmukaistettua menettelytapaa (tuomio 30.6.1966, LTM, 56/65, EU:C:1966:38, s. 360 ja tuomio 30.1.2020, Generics (UK) ym., C-307/18, EU:C:2020:52, 118 kohta), määrittämällä ne markkinat, joilla toiminnan on tarkoitus tuottaa vaikutuksia, ja yksilöimällä sitten kyseiset vaikutukset, olivatpa ne todellisia tai mahdollisia. Tämä tarkastelu itsessään edellyttää kaikkien merkityksellisten seikkojen huomioon ottamista.

2) Mahdollisuus katsoa, ettei tietty toiminta kuulu SEUT 101 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan

111 Unionin tuomioistuimen vakiintuneesta oikeuskäytännöstä ilmenee, että kaikki yritysten väliset sopimukset tai yritysten yhteenliittymän päätökset, jotka rajoittavat yritysten, jotka ovat kyseisen sopimuksen osapuolia tai joiden on noudatettava kyseessä olevaa päätöstä, toimintavapautta, eivät välttämättä kuulu SEUT 101 artiklan 1 kohdassa määrätyn kiellon soveltamisalaan. Sen taloudellisen ja oikeudellisen asiayhteyden, johon tietyt tällaisista sopimuksista ja tietyt tällaisista päätöksistä kuuluvat, tarkastelun perusteella saatetaan nimittäin todeta ensinnäkin, että ne voidaan oikeuttaa yhdellä tai useammalla hyväksyttävällä yleisen edun mukaisella tavoitteella, jotka eivät itsessään ole kilpailunvastaisia, toiseksi, että valitut konkreettiset keinot kyseisten tavoitteiden toteuttamiseksi todella ovat tätä varten tarpeellisia, ja kolmanneksi, että vaikka osoittautuisi, että kyseisiin keinoihin luonnostaan liittyvänä vaikutuksena on vähintään mahdollinen kilpailun rajoittuminen tai vääristyminen, tällainen keinoon luonnostaan liittyvä

vaikutus ei mene pidemmälle kuin on tarpeen, erityisesti siten, että se poistaisi kaiken kilpailun. Kyseistä oikeuskäytäntöä voidaan soveltaa erityisesti silloin, kun on kyse ammatti- tai urheiluliiton kaltaisen yhteenliittymän antamien sääntöjen muodossa tehdyistä sopimuksista tai päätöksistä, joilla pyritään tiettyihin eettisiin tai ammattieettisiin tavoitteisiin ja laajemmin tietyn ammattitoiminnan harjoittamisen sääntelemiseen, jos kyseinen yhteenliittymä osoittaa, että edellä mainitut edellytykset täyttyvät (ks. vastaavasti tuomio 19.2.2002, Wouters ym., C-309/99, EU:C:2002:98, 97 kohta; tuomio 18.7.2006, Meca-Medina ja Majcen v. komissio, C-519/04 P, EU:C:2006:492, 42–48 kohta ja tuomio 28.2.2013, Ordem dos Técnicos Oficiais de Contas, C-1/12, EU:C:2013:127, 93, 96 ja 97 kohta).

112 Erityisesti urheilun alalla unionin tuomioistuin on todennut käytettävissään olevien tietojen perusteella, että KOK:n antama antidopingsäännöstö ei kuulu SEUT 101 artiklan 1 kohdassa määrätyn kiellon soveltamisalaan, vaikka sillä rajoitetaan urheilijoiden toimintavapautta ja vaikka siihen luonnostaan liittyvänä vaikutuksensa on urheilijoiden välisen potentiaalisen kilpailun rajoittuminen sellaisen kynnysarvon määrittämisen vuoksi, jonka ylittyessä nandrolonin esiintyminen merkitsee dopingin käyttöä, kun säännöstö on annettu urheilukilpailujen kulun rehellisyyden, integriteetin ja objektiivisuuden turvaamiseksi, urheilijoiden yhtäläisten mahdollisuuksien varmistamiseksi ja heidän terveytensä suojelemiseksi sekä urheilun ytimessä olevien eettisten arvojen, joihin kuuluu menestyminen ansioiden perusteella, noudattamiseksi (ks. vastaavasti tuomio 18.7.2006, Meca-Medina ja Majcen v. komissio, C-519/04 P, EU:C:2006:492, 43–55 kohta).

113 Edellä 111 kohdassa mainittua oikeuskäytäntöä ei sitä vastoin voida soveltaa silloin, kun on kyse toiminnasta, joka ei pelkästään ole sellaista, johon luonnostaan liittyvänä ”vaikutuksena” on ainakin mahdollinen kilpailun rajoittuminen siten, että tiettyjen yritysten toimintavapautta rajoitetaan, vaan joka on tällaisen kilpailun kannalta siinä määrin haitallista, että jopa sen ”tarkoituksena” voidaan katsoa olevan kilpailun estäminen, rajoittaminen tai vääristäminen. Niinpä ainoastaan siinä tapauksessa, että tietyssä yksittäistapauksessa kyseessä olevan toiminnan tarkastelun päätteeksi ilmenee, että toiminnan tarkoituksena ei ole kilpailun estäminen, rajoittaminen tai vääristäminen, on seuraavaksi ratkaistava, voiko toiminta kuulua kyseisen oikeuskäytännön soveltamisalaan (ks. vastaavasti tuomio 28.2.2013, Ordem dos Técnicos Oficiais de Contas, C-1/12, EU:C:2013:127, 69 kohta; tuomio 4.9.2014, API ym., C-184/13–C-187/13, C-194/13, C-195/13 ja C-208/13, EU:C:2014:2147, 49 kohta ja tuomio 23.11.2017, CHEZ Elektro Bulgaria ja FrontEx International, C-427/16 ja C-428/16, EU:C:2017:890, 51, 53, 56 ja 57 kohta).

114 Toiminnalle, jonka tarkoituksena on kilpailun estäminen, rajoittaminen tai vääristäminen, voidaan siis myöntää poikkeus SEUT 101 artiklan 1 kohdassa määrätystä kiellosta yksinomaan SEUT 101 artiklan 3 kohdan nojalla ja edellyttäen, että kaikki kyseisessä määräyksessä asetetut edellytykset täyttyvät (ks. vastaavasti tuomio 20.11.2008, Beef Industry Development Society ja Barry Brothers, C-209/07, EU:C:2008:643, 21 kohta).

115 ISU:n esittämiä eri perusteluja on arvioitava kaikkien näiden seikkojen valossa.

c) Käsiteltävässä asiassa todettu kilpailusääntöjen rikkominen

116 Niistä ISU:n perusteluista, joiden mukaan unionin yleinen tuomioistuin korvasi komission arvioinnin omallaan toteamalla komission luonnehdinnasta poikkeavan kilpailusääntöjen rikkomisen, on todettava ensinnäkin, että unionin yleinen tuomioistuin katsoi valituksenalaisen tuomion 57 ja 126 kohdassa olennaisilta osin, että komissio oli todennut ISU:n syyllistyneen kilpailusääntöjen rikkomiseen antamalla kansainvälisten pikaluistelukilpailujen järjestämisen ja

markkinoinnin sekä näihin kilpailuihin liittyvien eri oikeuksien hyödyntämisen maailmanmarkkinoilla järjestämislupa- ja osallistumissäännöt, sellaisina kuin ne annettiin vuonna 2014 ja 2016, ja soveltamalla niitä, kuten ISU sitä paitsi muistuttaa valituksessaan. Unionin yleinen tuomioistuin myös mainitsi ensimmäisessä näistä kohdista, että komissio oli luonnehtinut kyseistä toimintaa SEUT 101 artiklan 1 kohdan rikkomiseksi sillä perusteella, että toiminta rajoitti kilpailua yhtäältä ”tarkoituksensa” ja toisaalta ”vaikutustensa” perusteella.

117 Toiseksi unionin yleinen tuomioistuin tutki valituksenalaisen tuomion 77–120 kohdassa arvioinnit, joiden perusteella komissio oli luonnehtinut järjestämislupa- ja osallistumissääntöjen antamista ja soveltamista toiminnaksi, jonka ”tarkoituksena” oli kilpailun rajoittaminen, tarkastelemalla ensin kyseisten sääntöjen sisältöä koskevia arviointeja, toiseksi mainituilla säännöillä tavoiteltuja päämääriä koskevia arviointeja ja kolmanneksi samojen sääntöjen asiayhteyttä koskevia arviointeja unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön, johon valituksenalaisen tuomion 66 ja 67 kohdassa viitataan, mukaisesti. Unionin yleinen tuomioistuin katsoi tutkintansa päätteeksi valituksenalaisen tuomion 121–123 kohdassa, ettei komissio ollut tehnyt mitään niistä oikeudellisista virheistä ja ilmeisistä arviointivirheistä, joista ISU oli sitä arvostellut, joten ISU:n toiminnan luonnehtiminen sellaiseksi, jonka ”tarkoituksena” oli kilpailun rajoittaminen, ei ollut perusteetonta ja että tästä syystä oli hyödytöntä lausua ISU:n väitteistä, jotka koskivat sen vaihtoehtoista ja toissijaista luonnehtimista toiminnaksi, jonka ”vaikutuksena” oli kilpailun rajoittuminen.

118 Kolmanneksi ja viimeiseksi on mainittava, että unionin tuomioistuimelle toimitetun asiakirja-aineiston mukaan käsiteltävässä tapauksessa kyseessä olevan toiminnan yksilöinti ja siitä valituksenalaisessa tuomiossa tehty luonnehdinta vastaavat kaikilta osin riidanalaisen päätöksen sisältöä. Riidanalaisen päätöksen 1 artiklan, jonka mukaan ISU on rikkonut SEUT 101 artiklan 1 kohtaa ottamalla käyttöön järjestämislupa- ja osallistumissäännöt ja soveltamalla niitä, yhteydessä on nimittäin otettava huomioon kyseisen päätöksen 161–188 perustelukappale, jossa komissio katsoi, että kyseisillä säännöillä oli niiden sisällön, tavoitteiden sekä taloudellisen ja oikeudellisen asiayhteyden vuoksi ”tarkoituksena” rajoittaa kilpailua, minkä jälkeen se lisäsi riidanalaisen päätöksen 194–209 perustelukappaleessa erikseen ja itsenäisesti, että myös mainittujen sääntöjen ”vaikutuksena” oli kilpailun rajoittuminen.

119 Kuten näistä eri toteamuksista ilmenee, komissio ei tarkemmin sanottuna esittänyt oikeudellista luonnehdintaa, joka ”yhdistäisi” keskenään vaihtoehtoiset kilpailunvastaisen tarkoituksen ja vaikutuksen käsitteet, kuten ISU väittää. Se päinvastoin päätyi samanaikaisesti kahteen erilliseen ja toisistaan riippumattomaan oikeudelliseen luonnehdintaan, joista kumpikin riitti – jos se piti paikkansa – riidanalaisen päätöksen päätösosan perustaksi.

120 Toisin kuin ISU väittää, unionin yleinen tuomioistuin ei siten todennut komission luonnehdinnasta poikkeavaa kilpailusääntöjen rikkomista. Se päinvastoin tyytyi toteamaan, että komission esittämistä kahdesta oikeudellisesta luonnehdinnasta ensimmäiseen ei liittynyt mitään ISU:n väittämistä virheistä.

121 Vaikka on totta, että valituksenalaisen tuomion niissä osissa, joissa tutkitaan, oliko kyseinen luonnehdinta perusteltu, kun otetaan huomioon järjestämislupa- ja osallistumissääntöjen sisältö (81–98 kohta), tavoitteet (99–114 kohta) sekä niiden taloudellinen ja oikeudellinen asiayhteys (115–120 kohta), ei missään vaiheessa tutkita tapaa, jolla ISU sovelsi kyseisiä sääntöjä, on todettava, että tämä menettelytapa on sama kuin se, jota komissio oli noudattanut riidanalaisessa päätöksessä. Niissä riidanalaisen päätöksen jaksoissa, joissa tutkitaan kyseisten sääntöjen sisältö (162–167 ja 180–187 perustelukappale), tavoitteet (168–171 perustelukappale) sekä niiden

taloudellinen ja oikeudellinen asiayhteys (172 ja 173 perustelukappale), ei nimittäin myöskään käsitellä tällaista problematiikkaa, joka tutkitaan ainoastaan muissa jaksoissa, kuten niissä, jotka koskevat ISU:n ”aikomusta” (174–179 perustelukappale) tai mainittujen sääntöjen ”vaikutusta” kilpailuun (199–205 perustelukappale).

122 Niinpä on hylättävä perusteettomina ISU:n perustelut, joiden mukaan unionin yleinen tuomioistuin totesi komission riidanalaisessa päätöksessä esittämästä luonnehtimasta poikkeavan kilpailusääntöjen rikkomisen ja korvasi komission arvioinnin omallaan.

d) Toiminnan, jonka ”tarkoituksena” oli kilpailun rajoittaminen, olemassaolo käsiteltävässä asiassa

123 ISU:n perustelut, joiden mukaan unionin yleinen tuomioistuin tulkitsi SEUT 101 artiklan 1 kohtaa virheellisesti ja myös päätteli kyseisen tulkinnan perusteella virheellisesti, että komissio oli perustellusti luokitellut järjestämislupa- ja osallistumissäännöt toiminnaksi, jonka ”tarkoituksena” oli kilpailun rajoittaminen, ovat pääasiallisesti kolmenlaisia.

124 Olennaisilta osin ISU moittii unionin yleistä tuomioistuinta ensinnäkin siitä, että tämä tulkitsi kilpailunvastaisen tarkoituksen käsitettä virheellisesti katsomalla komission tavoin, että käsiteltävässä asiassa kyseessä olevan toiminnan tyypin vuoksi kyseisen toiminnan sisältö ja tavoitteet sekä sen taloudellinen ja oikeudellinen asiayhteys oli tutkittava 1.7.2008 annetun tuomion MOTOE (C-49/07, EU:C:2008:376) ja 28.2.2013 annetun tuomion Ordem dos Técnicos Oficiais de Contas (C-1/12, EU:C:2013:127) valossa. Toiseksi unionin yleinen tuomioistuin katsoi ISU:n mielestä virheellisesti, että tällaista toimintaa oli pidettävä SEUT 101 artiklan 1 kohdan rikkomisena sillä perusteella, että toiminnan ”tarkoituksena” oli rajoittaa kilpailua, kuten ilmenee komission arvioinneista, jotka koskivat järjestämislupa- ja osallistumissääntöjen sisältöä ja tavoitteita sekä niiden taloudellista ja oikeudellista asiayhteyttä. Samalla kyseinen tuomioistuin jätti lausumatta muista olennaisista seikoista, kuten komission olettamasta ISU:n aikomuksesta ja kyseisten sääntöjen vaikutuksista merkityksellisiin markkinoihin sekä niihin nähden liitännäisiin taitoluistelumarkkinoihin. Kolmanneksi se esittää, että tutkimalla yhdessä toisen ja neljännen kumoamisperusteen, jotka koskivat SEUT 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua kilpailunvastaisen tarkoituksen käsitettä ja unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntöä, jonka mukaan tietynlaisen toiminnan voidaan katsoa jäävän kyseisen määräyksen soveltamisalan ulkopuolelle (tuomio 19.2.2002, Wouters ym., C-309/99, EU:C:2002:98), unionin yleinen tuomioistuin teki lisää oikeudellisia virheitä lähinnä ”sulauttamalla” nämä kaksi toisistaan erillistä kysymystä ja korvaamalla komission arvioinnin omallaan.

1) Oikeuskäytännön, joka perustuu 1.7.2008 annettuun tuomioon MOTOE (C-49/07, EU:C:2008:376) ja 28.2.2013 annettuun tuomioon Ordem dos Técnicos Oficiais de Contas (C-1/12, EU:C:2013:127), sovellettavuus käsiteltävässä asiassa

125 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, että sisämarkkinoiden kilpailun säilyminen vääristymättömänä tai sen vääristymätön kehittyminen voidaan taata vain varmistamalla yritysten yhtäläiset mahdollisuudet. Se, että tiettyä taloudellista toimintaa harjoittavalle yritykselle annetaan oikeus määrittää de jure tai jopa de facto, mitkä muut yritykset saavat myös harjoittaa kyseistä toimintaa, sekä vahvistaa edellytykset kyseisen toiminnan harjoittamiselle, asettaa sen intressiristiriitatilanteeseen ja antaa sille selvän edun kilpailijoihinsa nähden, mikä mahdollistaa sen, että tällainen yritys voi estää kyseisille markkinoille pääsyn tai suosia omaa toimintaansa (ks. vastaavasti tuomio 13.12.1991, GB-Inno-BM, C-18/88, EU:C:1991:474,

25 kohta; tuomio 12.2.1998, Raso ym., C-163/96, EU:C:1998:54, 28 ja 29 kohta ja tuomio 1.7.2008, MOTOE, C-49/07, EU:C:2008:376, 38, 49, 51 ja 52 kohta) sekä tällä tavoin estää kuluttajien vahingoksi ansioihin perustuvan kilpailun kehittymistä rajoittamalla tuotantoa, vaihtoehtoisten tavaroiden tai palvelujen kehittämistä tai innovointia.

126 Tällainen toimivalta voidaan siten antaa tietylle yritykselle vain sillä edellytyksellä, että siihen on liitetty rajoituksia, velvoitteita ja valvontaa, riippumatta siitä, perustuuko kyseinen valta jäsenvaltion myöntämiin yksin- tai erityisoikeuksiin, joiden ansiosta ne saava yritys pääsee määräävään asemaan kyseessä olevilla markkinoilla (ks. vastaavasti tuomio 1.7.2008, MOTOE, C-49/07, EU:C:2008:376, 50 ja 53 kohta), määräävässä asemassa olevan yrityksen toiminnan riippumattomuuteen, jonka ansiosta kyseinen yritys voi estää potentiaalisesti kilpailevia yrityksiä pääsemästä merkityksellisille markkinoille tai niihin nähden liitännäisille markkinoille tai lähimarkkinoille (ks. vastaavasti tuomio 13.12.1991, GB-Inno-BM, C-18/88, EU:C:1991:474, 17–20 ja 24 kohta) tai yritysten yhteenliittymän päätökseen, varsinkin silloin, kun päätöksen tehnyttä yhteenliittymää on pidettävä samanaikaisesti ”yrityksenä” sen mainituilla markkinoilla harjoittaman taloudellisen toiminnan vuoksi (ks. vastaavasti tuomio 28.2.2013, Ordem dos Técnicos Oficiais de Contas, C-1/12, EU:C:2013:127, 39, 44, 45, 59, 91 ja 92 kohta).

127 Tästä syystä unionin tuomioistuin on jo todennut, että jollei määräävän aseman väärinkäytön riskiä voida sulkea pois rajoituksilla, velvoitteilla ja valvonnalla, tällainen määräävässä asemassa olevalle yritykselle annettava toimivalta on jo pelkän olemassaolonsa vuoksi SEUT 102 artiklan, luettuna tarvittaessa yhdessä SEUT 106 artiklan kanssa, vastaista (ks. vastaavasti tuomio 1.7.2008, MOTOE, C-49/07, EU:C:2008:376, 50 ja 53 kohta).

128 Samalla tavoin on katsottava, että koska SEUT 101 ja SEUT 102 artiklaa voidaan niiden erilaisista tavoitteista ja soveltamisaloista huolimatta soveltaa samaan menettelyyn samanaikaisesti, jos molempien niistä soveltamisedellytykset täyttyvät (ks. vastaavasti tuomio 11.4.1989, Saeed Flugreisen ja Silver Line Reisebüro, 66/86, EU:C:1989:140, 32 kohta; tuomio 16.3.2000, Compagnie maritime belge transports ym. v. komissio, C-395/96 P ja C-396/96 P, EU:C:2000:132, 33 kohta ja tuomio 30.1.2020, Generics (UK) ym., C-307/18, EU:C:2020:52, 146 kohta), ja koska kyseisiä artikloja on tulkittava johdonmukaisesti mutta ottaen kuitenkin huomioon niille ominaiset erityispiirteet, on katsottava, että tällaisen toimivallan ”tarkoituksena” voidaan katsoa olevan SEUT 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu kilpailun estäminen, rajoittaminen tai vääristäminen.

129 Vaikka näin ei olisi, saattaa silti olla mahdollista katsoa ainakin, että tällaisen toimivallan ”vaikutuksena” on kilpailun estyminen, rajoittuminen tai vääristyminen, kuten unionin tuomioistuin on myös jo todennut (ks. vastaavasti tuomio 28.2.2013, Ordem dos Técnicos Oficiais de Contas, C-1/12, EU:C:2013:127, 69 kohta).

130 Näistä syistä unionin yleinen tuomioistuin katsoi valituksenalaisen tuomion 68–76 kohdassa perustellusti – samoin kuin komissio oli katsonut riidanalaisen päätöksen 172 ja 173 perusteluk appaleessa –, että kun otetaan huomioon käsiteltävässä asiassa kyseessä olevan toiminnan tyyppi eli yritysten yhteenliittymän päätös, jolla tälle urheilulajista vastaavalle lajiliitolle annetaan sääntely-, valvonta- ja sanktiointivalta, jonka nojalla se voi sallia tai estää potentiaalisesti kilpailevien yritysten pääsyn tietyille markkinoille, joilla mainittu liitto itse harjoittaa taloudellista toimintaa, tällaisen toiminnan tarkoitusta ja erityisesti sen sisältöä ja tavoitteita sekä sen taloudellista ja oikeudellista asiayhteyttä on tutkittava 1.7.2008 annettuun tuomioon MOTOE (C-49/07, EU:C:2008:376) ja 28.2.2013 annettuun tuomioon Ordem dos Técnicos Oficiais de Contas (C-1/12, EU:C:2013:127) perustuvan oikeuskäytännön valossa.

2) Käsiteltävässä asiassa kyseessä olevan toiminnan luonnehdinta

131 Sen ratkaisemiseksi, onko yritysten yhteenliittymän päätöksellä, jolla tällaiselle yhteenliittymälle annetaan sääntely-, valvonta- ja sanktiointivalta, jonka nojalla se voi sallia tai estää potentiaalisesti kilpailevien yritysten pääsyn tietyille markkinoille, joilla mainittu yhteenliittymä itse harjoittaa taloudellista toimintaa, katsottava olevan tarkoituksena kilpailun estäminen, rajoittaminen tai vääristäminen tai – jos näin ei ole – onko sillä tällainen vaikutus, on aluksi määritettävä, onko tällaiselle toimivallalle asetettu läpinäkyvät, selkeät ja täsmälliset aineelliset kriteerit (ks. vastaavasti tuomio 28.2.2013, Ordem dos Técnicos Oficiais de Contas, C-1/12, EU:C:2013:127, 84–86, 90, 91 ja 99 kohta), joilla voidaan ehkäistä sen mielivaltainen käyttäminen. Lisäksi on selvää, että kyseiset kriteerit on vahvistettava helposti saatavilla olevassa muodossa ennen sen toimivallan käyttämistä, jota niillä on tarkoitus säännellä.

132 Tällaisia voivat olla muun muassa kriteerit, joilla edistetään asianmukaisesti ja tehokkaasti sellaisten urheilukilpailujen järjestämistä, joissa kilpailijoilla on yhtäläiset mahdollisuudet ja joissa menestys perustuu ansioihin.

133 Jos kriteerit täyttävät tämän vaatimuksen, niillä on lisäksi vielä voitava varmistaa tällaisen toimivallan syrjimätön käyttäminen (ks. vastaavasti tuomio 28.2.2013, Ordem dos Técnicos Oficiais de Contas, C-1/12, EU:C:2013:127, 99 kohta) ja mahdollisesti määrättävien seuraamusten objektiivisuus ja oikeasuhteisuus (ks. vastaavasti tuomio 18.7.2006, Meca-Medina ja Majcen v. komissio, C-519/04 P, EU:C:2006:492, 48 ja 55 kohta). Jotta mainittuja kriteereitä voitaisiin pitää yleisesti syrjimättöminä, on välttämätöntä, että niillä ei aseteta kolmansien järjestämien kilpailujen järjestämiselle ja markkinoinnille sekä urheilijoiden niihin osallistumiselle edellytyksiä, jotka ovat erilaisia kuin ne, joita päätöksentekijänä olevan yhteisön järjestämiin ja markkinoimiin kilpailuihin sovelletaan, tai jotka ovat niihin nähden samanlaisia tai samankaltaisia mutta joita yrityksen, jolla ei ole samanlaista lajiliiton asemaa tai samaa toimivaltaa kuin kyseisellä yhteisöllä ja joka on tästä syystä eri tilanteessa kuin se, on mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa täyttää. Mahdollisesti määrättävien sanktioiden määrittämistä koskevien kriteerien osalta on mainittava tarkemmin, että niillä on lisäksi voitava taata, että sanktiot määritetään kussakin yksittäistapauksessa suhteellisuusperiaatetta noudattaen ja siten, että huomioon otetaan muun muassa todetun sääntöjen rikkomisen luonne, kesto ja vakavuus.

134 Mainittuja kriteereitä on voitava valvoa tehokkaasti (ks. vastaavasti tuomio 28.2.2013, Ordem dos Técnicos Oficiais de Contas, C-1/12, EU:C:2013:127, 99 kohta).

135 Kyseessä olevaan toimivaltaan on lisäksi liitettävä läpinäkyvät ja syrjimättömät menettelysäännöt, jotka voivat koskea esimerkiksi järjestämislupahakemukseen esittämiseen ja sitä koskevan päätöksen tekemiseen sovellettavia määräaikoja ja jotka eivät saa aiheuttaa haittaa potentiaalisesti kilpaileville yrityksille estämällä niitä pääsemästä tehokkaasti markkinoille (ks. vastaavasti tuomio 28.2.2013, Ordem dos Técnicos Oficiais de Contas, C-1/12, EU:C:2013:127, 86 ja 92 kohta) ja rajoittamalla viime kädessä tuotantoa.

136 Kun otetaan huomioon viidessä edellisessä kohdassa mainittu oikeuskäytäntö, nyt käsiteltävässä asiassa on todettava ensinnäkin, että toisin kuin ISU väittää, unionin yleinen tuomioistuin ei tehnyt oikeudellista virhettä, kun se tarkasteli järjestämislupa- ja osallistumissääntöjen tutkimisen yhteydessä kysymystä siitä, oliko kyseiset säännöt laadittu tavalla, jolla voidaan välttää se, että niissä ISU:lle annettua järjestämisluvan myöntämistä, valvontaa ja sanktiointa koskevaa toimivaltaa käytetään mielivaltaisesti, syrjivästi tai suhteettomasti.

137 Erityisesti on todettava, ettei unionin yleinen tuomioistuin tehnyt oikeudellista virhettä katsoessaan valituksenalaisen tuomion 85–89 ja 118 kohdassa kyseisten sääntöjen sisällön konkreettisen tarkastelun yhteydessä, ettei niitä voida todennettavasti oikeuttaa millään erityisellä tavoitteella eikä niillä rajata ISU:lla olevaa harkintavaltaa sallia tai evätä sellaisten pikaluistelukilpailujen järjestäminen ja toteuttaminen, joita koskevan lupahakemuksen kolmannet yhteisöt tai yritykset voivat esittää sille, läpinäkyvillä, objektiivisilla, syrjimättömillä ja tästä syystä valvottavissa olevilla lupakriteereillä, joten ISU:lla on katsottava olevan vapaa harkintavalta.

138 On lisättävä, että näitä arviointeja, joilla pyrittiin – kuten valituksenalaisen tuomion 83 ja 84 kohdasta ilmenee – vastaamaan väitteisiin, jotka ISU oli nimenomaisesti esittänyt riitauttaakseen tietyt komission riidanalaisessa päätöksessä tekemät arvioinnit, ei voida pitää sisällöltään uusina riidanalaiseen päätökseen nähden. Komissio nimittäin viittasi riidanalaisen päätöksen 173 perustelukappaleessa yleisesti tarpeeseen liittää ISU:n käyttämän kaltaiseen harkintavaltaan velvoitteita, rajoituksia ja valvontaa, minkä jälkeen se katsoi erityisesti mainitun päätöksen 163 ja 185 perustelukappaleessa, ettei näin ollut käsiteltävässä tapauksessa tapahtunut, koska kyseisen harkintavallan ja erityisten ja todennettavissa olevien tavoitteiden välillä ei ollut yhteyttä.

139 Unionin yleinen tuomioistuin ei myöskään tehnyt oikeudellista virhettä, kun se katsoi valituksenalaisen tuomion 91–95 ja 97 kohdassa olennaisilta osin, että sanktioita, joita ISU saattoi määrätä urheilijoille, jotka osallistuvat sellaisiin pikaluistelukilpailuihin, joille se ei ollut myöntänyt järjestämislupaa, ei ollut rajattu kriteereillä, joilla voitiin varmistaa sanktioiden objektiivisuus ja oikeasuhteisuus, ja että sanktiot olivat merkityksellinen seikka ratkaistaessa sitä, oliko järjestämislupa- ja osallistumissääntöjen tarkoituksena katsottava olevan kilpailun rajoittaminen kyseisillä markkinoilla. Näiden arviointien, joilla myös pyrittiin – kuten valituksenalaisen tuomion 83, 90 ja 96 kohdasta ilmenee – vastaamaan ISU:n kumoamiskanteensa tueksi esittämiin perusteluihin, ei myöskään voida katsoa koskevan riidanalaisen päätöksen 162, 163, 166 ja 186 perustelukappaleessa käsiteltyihin kysymyksiin nähden uusia kysymyksiä.

140 Toiseksi on todettava, että vaikka unionin yleinen tuomioistuin viittasi aikaisemmin mainitulla tavalla edellä 125–128 kohdassa siteerattuun oikeuskäytäntöön, se sisällytti tältä osin tekemänsä arvioinnit yleiseen oikeudelliseen pohdintaan, jonka tarkoituksena oli määrittää valituksenalaisen tuomion 105–108 kohdassa mainitun vakiintuneen oikeuskäytännön mukaisesti ja erityisesti valituksenalaisen tuomion 68, 76, 80 ja 120 kohdasta ilmenevällä tavalla, oliko komissio todennut perustellusti, että järjestämislupa- ja osallistumissääntöjen tarkoituksena oli niiden sisältö ja tavoitteet sekä niiden taloudellinen ja oikeudellinen asiayhteys huomioon ottaen katsottava olleen kilpailun rajoittaminen siitä syystä, että niiden haitallisuutta kilpailulle oli pidettävä riittävänä.

141 ISU ei kiistä tämän yleisen oikeudellisen pohdinnan oikeellisuutta.

142 Se nimittäin tyytyy ensinnäkin väittämään, että tietyt kyseisen tarkastelun yhteydessä huomioon otetut seikat, kuten sille järjestämislupa- ja osallistumissäännöissä annettuun järjestämisluvan myöntämistä koskevaan toimivaltaan kuuluva vapaa harkintavalta, niiden sanktioiden suhteettomuus, joita se voi kyseisten sääntöjen nojalla määrätä urheilijoille, jotka osallistuvat pikaluistelukilpailuihin, joille ISU ei ole myöntänyt järjestämislupaa, ja vielä se, että mainituissa säännöissä viitattiin – ainakaan vuoteen 2014 saakka – tavoitteeseen varmistaa ISU:n taloudellisten intressien suoja, eivät erikseen tarkasteltuna riitä perusteluksi unionin yleisen

tuomioistuimen päätelmälle, jonka mukaan kyseisten sääntöjen tarkoituksena voidaan perustellusti katsoa olleen kilpailun rajoittaminen. Tällaisilla perusteluilla ei kuitenkaan voida kyseenalaistaa kyseistä päätelmää, koska se perustuu kokonaisarviointiin.

143 Tämän jälkeen ISU väittää olennaisilta osin, että kyseisessä päätelmässä on oikeudellinen virhe siltä osin kuin siinä tukeudutaan viime kädessä itse järjestämislupa- ja osallistumissääntöjen sisältöön ja rakenteeseen luonnostaan liittyvään mahdollisuuteen tai riskiin siitä, että niitä voidaan käyttää kilpailunvastaisiin tarkoituksiin siten, että ISU:n kanssa mahdollisesti kilpailevia yhteisöjä tai yrityksiä estetään pääsemästä kyseisille markkinoille ja että ISU:n järjestämiä kilpailuja suositaan.

144 Tällainen päätelmä, joka muotoiltiin valituksenalaisen tuomion 95, 118 ja 119 kohdassa, on kuitenkin sopusoinnussa unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön kanssa. Vaikka kyseisestä oikeuskäytännöstä seuraa, että ISU:n kaltainen urheiluliitto voi antaa ja soveltaa sekä sanktioiden avulla velvoittaa noudattamaan sääntöjä, jotka koskevat kansainvälisten kilpailujen järjestämistä ja kulkua kyseessä olevassa urheilulajissa (ks. vastaavasti tuomio 11.4.2000, Deliège, C-51/96 ja C-191/97, EU:C:2000:199, 67 ja 68 kohta; tuomio 18.7.2006, Meca-Medina ja Majcen v. komissio, C-519/04 P, EU:C:2006:492, 44 kohta ja tuomio 13.6.2019, TopFit ja Biffi, C-22/18, EU:C:2019:497, 60 kohta), kyseiset seikat eivät missään tapauksessa anna aihetta katsoa, että järjestämislupa- ja osallistumissääntöjen kaltaiset säännöt, joihin ei liity asianmukaisia rajoituksia, velvoitteita ja valvontaa, olisivat sääntöjenmukaisia.

145 On päinvastoin katsottava, että tällaisten sääntöjen tarkoituksena on edellä 125–128 kohdassa mainitun oikeuskäytännön valossa kilpailun rajoittaminen. Kyseisillä säännöillä nimittäin annetaan ne vahvistaneelle ja niitä soveltavalle yhteisölle toimivalta sallia mahdollisten kilpailevien yritysten markkinoille pääsy, valvoa sitä ja asettaa sille ehtoja ja määrittää sekä se kilpailun aste, joka kyseisillä markkinoilla voi vallita, että olosuhteet, joissa tällaista mahdollista kilpailua voidaan harjoittaa.

146 Tästä syystä on katsottava, että vaikka mainituilla säännöillä ei suljettaisi kilpailevia yrityksiä – jopa yhtä tehokkaita – pois markkinoilta, niillä voidaan vähintäänkin rajoittaa tällaisten yritysten harjoittamaa formaatilta tai sisällöltään vaihtoehtoisten tai uudenlaisten kilpailujen suunnittelua ja markinointia. Siten kyseiset säännöt ovat lisäksi omiaan viemään urheilijoilta mahdollisuuden osallistua tällaisiin kilpailuihin, vaikka kilpailut voisivat olla heille kiinnostavia esimerkiksi siksi, että niissä käytetään innovatiivista formaattia – joskin kaikkia kyseessä olevan urheilulajin taustalla olevia periaatteita, arvoja ja pelisääntöjä noudattaen. Viime kädessä niillä voidaan viedä yleisöltä ja televisionkatsojilta mahdollisuus seurata tällaisia kilpailuja tai katsoa lähetystä niistä.

147 ISU riitauttaa vielä olennaisilta osin sen, että unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi summittaisesti tai tutkimatta ne sen eri perustelut ja todisteet, jotka koskivat aikomusta, joka ISU:lla oli, kun se antoi järjestämislupa- ja osallistumissäännöt (valituksenalaisen tuomion 121 kohta), sekä kyseisten sääntöjen soveltamista ja vaikutuksia asianomaisilla markkinoilla ja niihin nähden liitännäisillä taitoluistelumarkkinoilla (valituksenalaisen tuomion 115–117 kohta). Nämä perustelut on kuitenkin hylättävä, kun otetaan huomioon edellä 98, 99, 106 ja 107 kohdassa mainittu oikeuskäytäntö.

148 Niinpä unionin yleinen tuomioistuin ei tehnyt oikeudellista virhettä eikä luonnehtinut tosiseikkoja virheellisesti, kun se katsoi, että komissio oli perustellusti pitänyt järjestämislupa- ja osallistumissääntöjä toimintana, jonka tarkoituksena oli rajoittaa kilpailua SEUT 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla. Se, että kyseinen tuomioistuin – kuten ISU väittää –

erityisesti valituksenalaisen tuomion 101–104 ja 108 kohdassa tutki yhdessä muiden seikkojen kanssa erillisen kysymyksen siitä, voitiinko kyseisten sääntöjen kuitenkin katsoa edellä 111 kohdassa mainitun oikeuskäytännön valossa jäävän kyseisen määräyksen soveltamisalan ulkopuolelle, vaikka kyseisellä oikeuskäytännöllä ei ole merkitystä silloin, kun on kyse toiminnasta, jonka tarkoituksena on kilpailun rajoittaminen, kuten edellä 113 ja 114 kohdasta ilmenee, ei joka tapauksessa vaikuta valituksenalaisen tuomion 140 kohdassa esitetyn päättelyn oikeellisuuteen.

149 Ensimmäinen valitusperuste on näin ollen hylättävä.

B Toinen valitusperuste

1. Asianosaisten lausumat

150 Toisella valitusperusteellaan ISU moittii unionin yleistä tuomioistuinta siitä, ettei se ymmärtänyt neljättä kumoamisperustetta ja sen tueksi esitettyjä todisteita oikein eikä tutkinut niitä, mikä merkitsee sen SEUT 263 artiklan mukaisen velvollisuuden laiminlyöntiä.

151 Se esittää tältä osin ensinnäkin, että kyseisen kumoamisperusteen kohde oli täsmällinen ja rajoitettu, sillä se koski sitä, että ISU:n päätös kieltäytyä myöntämästä lupaa Dubaissa pidettäväksi tarkoitettua kansainvälistä kilpailua koskevalle suunnitelmalle, jota koskevan lupahakemuksen kolmas järjestäjä oli sille esittänyt, ei kuulunut SEUT 101 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan, koska tällä kieltäytymisellä pyrittiin hyväksyttävään tavoitteeseen eli ISU:n eettisissä säännöissä vahvistetun vedonlyöntikiellon noudattamisen varmistamiseen eikä luvan epäämisen syynä voida katsoa olleen tarkoitus sulkea potentiaalinen kilpailija pois pikaluistelumarkkinoilta, kuten komissio katsoi riidanalaisessa päätöksessä.

152 Toiseksi ISU väittää, että unionin yleinen tuomioistuin muutti kyseisen kumoamisperusteen ulottuvuutta katsoessaan valituksenalaisen tuomion 99 kohdassa, että kyseisen kumoamisperusteen ratkaiseminen edellytti sen yleisen kysymyksen ratkaisemista, voitiinko järjestämislupa- ja osallistumissäännöt oikeuttaa tavoitteella suojata ISU:n toimialaan kuuluvien urheilulajien integriteettiä.

153 Kolmanneksi ISU moittii unionin yleistä tuomioistuinta siitä, että se myönsi valituksenalaisen tuomion 102 kohdassa, että ISU:lla oli oikeus vahvistaa sääntöjä, joilla estetään vedonlyöntiä vääristämästä kansainvälisiä luistelukilpailuja, mutta kieltäytyi kyseisen tuomion 127 kohdassa ottamasta kantaa siihen, oliko kyseisten sääntöjen soveltaminen riidanalaisessa päätöksessä mainittuun kansainvälistä kilpailua koskevaan suunnitelmaan SEUT 101 artiklan 1 kohdan kannalta hyväksyttävää, perustelunaan se, että komissio ei ollut luonnehtinut tällaista soveltamista sellaisenaan kilpailusääntöjen rikkomiseksi vaan ainoastaan maininnut sen havainnollistaakseen, miten mainittuja sääntöjä voitiin soveltaa käytännössä. ISU:n mielestä riidanalaisen päätöksen perustelukappaleista ja päätösosasta nimittäin ilmenee selvästi, että järjestämislupa- ja osallistumissääntöjen soveltaminen kyseiseen suunnitelmaan luokiteltiin SEUT 101 artiklan 1 kohdan rikkomiseksi samalla tavoin kuin niiden antaminen ja että komissio päätyi tällaiseen oikeudelliseen luonnehdintaan sellaisen tarkastelun päätteeksi, joka koski ensisijaisesti tai jopa yksinomaan ISU:n kieltäytymistä hyväksymästä kyseistä suunnitelmaa. ISU:n mukaan unionin yleisen tuomioistuimen olisi tästä syystä pitänyt tutkia kaikki ISU:n sille tällaisen luonnehdinnan riitauttamiseksi ja toimintansa perusteltavuuden osoittamiseksi esittämät perustelut ja todisteet, mitä kyseinen tuomioistuin ei kuitenkaan tehnyt.

154 Komissio, jota Tuitert ja Kerstholt sekä EU Athletes tukevat, kiistää kaikki nämä perustelut.

2. Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

155 Aluksi on todettava, että vaikka oletettaisiin, että unionin yleinen tuomioistuin olisi erehtynyt ISU:n esittämän neljännen kumoamisperusteen ulottuvuudesta katsomalla virheellisesti, että sen käsiteltäväksi oli saatettu yleinen kysymys siitä, olivatko järjestämislupa- ja osallistumissäännöt oikeutettavissa hyväksyttävällä tavoitteella, eikä nimenomaista kysymystä siitä, oliko näiden sääntöjen soveltaminen suunniteltuun kansainväliseen pikaluistelukilpailuun, johon ISU viittaa, perusteltavissa tällaisella hyväksyttävällä tavoitteella, tämä valitusperuste on joka tapauksessa tehoton.

156 Kuten edellä esitetystä ilmenee, unionin yleinen tuomioistuin hyväksyi perustellusti komission arvioinnin, jonka mukaan järjestämislupa- ja osallistumissääntöjen tarkoituksena oli rajoittaa kilpailua, kun niitä tarkastellaan sellaisenaan ja siis riippumatta niiden tapauskohtaisesta soveltamisesta. Lisäksi mahdollisen hyväksyttävän tavoitteen olemassaololla – jos se oletetaan toteen näytetyksi – ei ole tässä yhteydessä mitään merkitystä, kuten edellä 107, 113 ja 114 kohdasta ilmenee.

157 Koska molemmat valitusperusteet on hylätty, valitus on hylättävä kokonaisuudessaan.

IV Liitännäisvalitus

158 Tuitert, Kerstholt ja EU Athletes vetoavat liitännäisvalituksensa tueksi kahteen valitusperusteeseen, jotka koskevat lähinnä oikeudellisia virheitä SEUT 101 artiklan tulkinnassa ja soveltamisessa nyt käsiteltävässä asiassa.

A Ensimmäinen valitusperuste

1. Asianosaisten lausumat

159 Ensimmäisessä valitusperusteessaan, jossa on kaksi osaa, Tuitert, Kerstholt ja EU Athletes, joita komissio tukee, väittävät, että unionin yleinen tuomioistuin teki oikeudellisia virheitä katsoessaan, ettei ISU:n käyttöön ottamien välimiesmenettelysääntöjen voitu katsoa vahvistavan riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa tarkoitettua SEUT 101 artiklan 1 kohdan rikkomista.

160 Tämän valitusperusteen ensimmäisessä osassa Tuitert, Kerstholt ja EU Athletes väittävät, että unionin yleisen tuomioistuimen toteamus, jonka mukaan välimiesmenettelysäännöt voitiin perustella urheilun erityispiirteisiin liittyvällä hyväksyttävällä intressillä, on oikeudellisesti virheellinen.

161 Tältä osin valittajat esittävät ensinnäkin, että kyseisistä säännöistä seuraa, että urheilijoiden, jotka ISU määrää kilpailukieltoon, on saatettava riitansa kyseisen liiton kanssa yksinomaan CAS:n käsiteltäväksi. Ne mainitsevat myös, että urheilijoiden on hyväksyttävä kaikki ISU:n antamat säännöt, mukaan lukien ne säännöt, joilla otetaan käyttöön tällainen välimiesmenettelyyn perustuva riitojenratkaisumekanismi, voidakseen osallistua ISU:n tai sen jäseninä olevien kansallisten luisteluliittojen järjestämiin kansainvälisiin luistelukilpailuihin.

162 Toiseksi ne huomauttavat, että CAS on unionin ulkopuolelle sijoittautunut välityselin, jonka jäsenet ISU:n kaltaiset kansainväliset urheiluliitot nimittävät tai jossa tällaiset liitot käytännössä käyttävät ratkaisevaa vaikutusvaltaa, ja että CAS:n välitystuomioihin voidaan hakea muutosta yksinomaan Tribunal fédéralissa (Sveitsin valaliiton ylin yleinen tuomioistuin), jonka valvonta rajoittuu siihen, onko oikeusjärjestyksen perusteisiin kuuluvia sääntöjä – sellaisena kuin kyseinen tuomioistuin itse ne määrittelee – noudatettu, mikä sulkee pois unionin kilpailusääntöjen noudattamisen valvonnan.

163 Valittajat lisäävät, että vaikka unionin kansallisilla tuomioistuimilla on teoriassa edelleen rooli välitystuomioiden täytäntöönpanossa, tuomioistuinvalvonta, jota ne voivat harjoittaa tällaisessa yhteydessä, on ensinnäkin hajautettua ja siten kallista (koska urheilijan on riitautettava itseään koskevan välitystuomion täytäntöönpano kussakin jäsenvaltiossa, jossa hän aikoo osallistua kilpailuihin), toiseksi liian myöhäistä ja jopa tehotonta (koska pyydetty tuomioistuinratkaisu annetaan yleensä kyseessä olevan kilpailun järjestämisen jälkeen ja koska urheilija ei voi vaatia tällä välin turvaamistoimia), kolmanneksi rajoitettua tai jopa marginaalista (koska välitystuomion voidaan katsoa olevan ristiriidassa unionin oikeusjärjestyksen perusteiden kanssa vain, jos kilpailusääntöjä on räikeästi, tosiasiallisesti ja konkreettisesti rikottu) ja vielä neljänneksi ja joka tapauksessa vailla todellista merkitystä (koska ISU:lla on toimivalta panna itse täytäntöön tai velvoittaa jäsenensä panemaan täytäntöön tiettyä urheilijaa koskeva välitystuomio kieltämällä urheilijaa osallistumasta kansainvälisiin kilpailuihin, joita se tai ne järjestävät).

164 Kolmanneksi ja viimeiseksi Tuitert, Kerstholt ja EU Athletes katsovat, että unionin yleinen tuomioistuin teki oikeudellisia virheitä katsoessaan valituksenalaisen tuomion 156 kohdassa, että välimiesmenettelysäännöillä käyttöön otettu mekanismi voi ”olla perustel[tu] urheilun erityispiirteisiin liittyvien oikeutettujen intressien vuoksi”.

165 Unionin yleinen tuomioistuin nimittäin tukeutui urheilun erityisluonteeseen – kun urheilua tarkastellaan yleisenä kokonaisuutena – yleisesti ja abstraktisti, kun taas nyt käsiteltävässä asiassa kyseessä olevia sääntöjä sovelletaan konkreettisessa asiayhteydessä, jossa pikaluistelua harjoitetaan taloudellisena toimintana. Välitysmenettelyä pakollisena ja yksinomaisena oikeussuojakeinona ei kuitenkaan voida valittajien mukaan perustella samalla tavalla molemmissa tapauksissa. Lisäksi unionin yleisen tuomioistuimen päättely on niiden mielestä erityisen ongelmallista sen vuoksi, että – toisin kuin kansallisilla tai unionin tuomioistuimilla – CAS:n kaltaisella unionin tuomioistuinjärjestelmän ulkopuolisella välityselimellä ei ole velvollisuutta valvoa unionin kilpailusääntöjen noudattamista, ja ne katsovat CAS:n sitä paitsi tulkitsevan ja soveltavan unionin kilpailusääntöjä tavalla, joka on tunnetusti virheellinen.

166 Komissio, joka tukee kaikkia näitä perusteluja, väittää yleisemmin, että unionin yleisen tuomioistuimen päättelyssä sivuutetaan ISU:n käyttöön ottaman riitojenratkaisumekanismin konkreettiset yksityiskohdat. Erityisesti se katsoo, että toisin kuin sopimusperusteista välimiesmenettelyä, josta osapuolet sopivat vapaasti, ISU:n käyttöön ottamia välimiesmenettelysääntöjä sovelletaan käytännössä urheilijoihin yksipuolisesti, yksinomaisesti ja ISU:n järjestämiin kilpailuihin osallistumista koskevan kiellon – joka merkitsee viime kädessä sitä, että urheilijoiden on mahdotonta harjoittaa ammattiaan – uhalla.

167 Valitusperusteensa toisessa osassa Tuitert, Kerstholt ja EU Athletes väittävät, että unionin yleinen tuomioistuin teki oikeudellisia virheitä katsoessaan valituksenalaisen tuomion 157–164 kohdassa olennaisilta osin, että välimiesmenettelysäännöt eivät olleet omiaan heikentämään unionin kilpailusääntöjen tehokkuutta tai vaikeuttamaan sitä, että kilpailukieltoon kilpailunvastaisin

perustein määrätyt urheilijat käyttävät oikeuttaan tehokkaaseen oikeussuojaan, joten kyseisten sääntöjen ei voitu katsoa vahvistavan riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa todettua kilpailusääntöjen vastaisuutta.

168 Ne muistuttavat tältä osin ensinnäkin, että CAS on unionin oikeusjärjestyksen ulkopuolinen välityselin, minkä jälkeen ne lisäävät, että sen todellinen riippumattomuus ja puolueettomuus suhteessa ISU:n kaltaisiin kansainvälisiin urheiluliittoihin voidaan kyseenalaistaa. Ne esittävät myös, että CAS:n välitystuomioihin voidaan kohdistaa vain marginaalista tuomioistuinvalvontaa, johon unionin kilpailusääntöjen huomioon ottaminen ei kuulu, tuomioistuimessa, jolla ei lisäksi ole oikeutta esittää ennakkoratkaisukysymyksiä unionin tuomioistuimelle. Ne myös toistavat, että välimiesmenettelysäännöt on todellisuudessa asetettu urheilijoille yksipuolisesti.

169 Nämä seikat huomioon ottaen unionin yleisen tuomioistuimen olisi niiden mielestä pitänyt katsoa, että kyseiset säännöt ovat omiaan vaarantamaan SEUT 101 ja SEUT 102 artiklan tosiasiallisen noudattamisen ja vaikeuttamaan sitä, että urheilijat käyttävät oikeuttaan tehokkaaseen oikeussuojaan, mikä vahvistaa riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa todettua kilpailusääntöjen vastaisuutta.

170 Toiseksi Tuitert, Kerstholt ja EU Athletes arvostelevat unionin yleistä tuomioistuinta siitä, että se väheksyi mainittujen sääntöjen vaikutusta urheilijoiden oikeuteen saada tehokasta oikeussuojaa viittaamalla urheilijoiden mahdollisuuteen nostaa vahingonkorvauskanteita toimivaltaisissa kansallisissa tuomioistuimissa siinä tapauksessa, että heille määrätään kilpailukielto kilpailunvastaisin perustein. Vaikka tällaisilla kanteilla voidaan edistää kilpailusääntöjen rikkomisen seurauksena vahinkoa kärsineiden yksityisten oikeussuojaa jälkikäteisesti ja vahvistaa kilpailusääntöjen tehokkuutta (ks. vastaavasti tuomio 20.9.2001, Courage ja Crehan, C-453/99, EU:C:2001:465 ja tuomio 14.3.2019, Skanska Industrial Solutions ym., C-724/17, EU:C:2019:204), niillä ei valittajien mukaan voida korjata sitä, että kyseisillä urheilijoilla ei ole käytössään oikeussuojakeinoa, jonka avulla he voisivat saada tehokasta etukäteistä oikeussuojaa.

171 Lisäksi nyt käsiteltävässä asiassa on selvää, että oikeuskeino muodostuu ennen kaikkea siitä, että kilpailunvastaisin perustein kilpailukieltoon määrätty luistelija saa ajoissa päätöksen kumotuksi ja voi siten palata työhönsä, eikä ainoastaan siitä, että hänelle myönnetään vuosia myöhemmin korvaus lainvastaisesta ammattitoiminnan harjoittamista koskevasta kiellosta sekä uran kärsimisestä ja tulojen menettämisestä kiellon seurauksena. Näin on sitäkin suuremmalla syyllä, kun otetaan huomioon, että CAS:n työjärjestyksessä kielletään asian vireille saattavia henkilöitä vaatimasta turvaamistoimia ja että useat kansalliset tuomioistuimet ovat jo hylänneet vahingonkorvausvaatimuksia sillä perusteella, että niiden on katsottava kuuluvan välimiesmenettelysäännöissä CAS:lle annetun yksinomaisen toimivallan piiriin.

172 Kolmanneksi ja viimeiseksi unionin yleinen tuomioistuin teki valittajien mukaan samanlaisen päättelyvirheen pitämällä kilpailunvastaisin perustein kilpailukieltoon määrättyjen urheilijoiden mahdollisuutta tehdä kantelu komissiolle ja kansallisille kilpailuviranomaisille tyydyttävänä. Vakiintuneesta oikeuskäytännöstä nimittäin ilmenee, että näillä on laaja harkintavalta niille tehtyjen kantelujen käsittelyssä, joten niitä ei voida velvoittaa käsittelemään kanteluja arvioimalla ilmoitettuja tosiseikkoja kilpailusääntöjen kannalta (tuomio 18.10.1979, GEMA v. komissio, 125/78, EU:C:1979:237 ja tuomio 19.9.2013, EFIM v. komissio, C-56/12 P, EU:C:2013:575).

173 Komissio tukee kaikkia näitä perusteluja ja lisää, että unionin yleinen tuomioistuin teki valituksenalaisen tuomion 148 kohdassa myös ilmeisen riidanalaisen päätöksen ymmärtämiseen liittyvän arviointivirheen katsomalla, että välimiesmenettelysäännöt luokiteltiin riidanalaisessa

päätöksessä esitetyssä päättelyssä ”raskauttavaksi seikaksi” siinä merkityksessä, joka kyseiselle ilmaisulle annetaan niiden sakkojen, jotka voidaan määrätä SEUT 101 ja SEUT 102 artiklan rikkomisesta, määrittämisen asiayhteydessä. Riippumatta siitä, että käsiteltävässä asiassa ISU:lle ei määrätty sakkoja, komissio korostaa tyytyneensä asiasisällön tutkinnassa toteamaan, että kyseiset säännöt vahvistivat järjestämislupa- ja osallistumissäännöistä seuraavaa tarkoitukseen perustuvaa kilpailunrajoitusta, perustelunaan se, että kyseisissä säännöissä annetaan ISU:lle mahdollisuus poistaa tehokas kilpailu kansainvälisten pikaluistelukilpailujen järjestämisen ja markkinoinnin markkinoilta.

174 ISU, joka käsittelee valitusperusteen kahta osaa yhdessä, vastaa väittämällä ensinnäkin, että valitusperuste on tehoton. Kuten unionin yleinen tuomioistuin totesi valituksenalaisen tuomion 132 ja 137 kohdassa, komissio nimittäin lausui riidanalaisessa päätöksessä välimiesmenettelysäännöistä ainoastaan ylimääräisenä seikkana.

175 Toiseksi ISU väittää toissijaisesti, että valitusperuste on jätettävä tutkimatta, koska sillä muutetaan oikeudenkäynnin kohdetta siitä, mikä se oli unionin yleisessä tuomioistuimessa. Kyseinen oikeusriita ja riidanalainen päätös eivät nimittäin kumpikaan koskeneet CAS:lle annetun yksinomaisen toimivallan hyväksyttävyyttä. Ainakin tietyt kyseiset valitusperusteen tueksi esitetyt perustelut on ISU:n mielestä jätettävä tutkimatta joko siksi, että ne ovat uusia (kuten väitteet urheiluun liittyvien taloudellisten ja muiden kuin taloudellisten näkökohtien erottelusta, CAS:n riippumattomuudesta tai Tribunal fédéralin harjoittamaa CAS:n välitystuomioiden valvontaa koskevista yksityiskohtaisista säännöistä), tai siksi, että niissä ainoastaan toistetaan riidanalaisessa päätöksessä tai ensimmäisessä oikeusasteessa esitetyissä kirjelmissä mainittuja seikkoja selittämättä, miltä osin unionin yleinen tuomioistuin teki valituksenalaisessa tuomiossa oikeudellisia virheitä tai otti tosiseikkoja huomioon vääristyneellä tavalla (kuten väitteet, joiden mukaan urheilijoiden mahdollisuus nostaa vahingonkorvauskanteita kansallisissa tuomioistuimissa tai esittää kanteluja komissiolle tai kansallisille kilpailuviranomaisille on tehokasta oikeussuojaa koskevan oikeuden kannalta riittämätön).

176 Kolmanneksi ja viimeiseksi ISU väittää, että valitusperuste on joka tapauksessa perusteeton. Se nimittäin katsoo, että sekä komission riidanalaisessa päätöksessä että unionin yleisen tuomioistuimen valituksenalaisessa tuomiossa myönnetään perustellusti, että pakollisen ja yksinomaisen välimiesmenettelyn käyttäminen oli yleisesti hyväksytty riitojenratkaisutapa ja että se oli käsiteltävässä asiassa perusteltu, kun otetaan huomioon tarve taata ISU:n sääntöjen yhdenmukainen ja tehokas soveltaminen kaikkiin luistelua harjoittaviin urheilijoihin.

2. Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

a) Valitusperusteen tutkittavaksi ottaminen ja tehokkuus

177 Valittajalla on oikeus vedota valituksessaan perusteisiin, jotka perustuvat valituksenalaiseen tuomioon itseensä ja joilla pyritään arvostelemaan oikeudellisesti sen oikeellisuutta (tuomio 29.11.2007, Stadtwerke Schwäbisch Hall ym. v. komissio, C-176/06 P, EU:C:2007:730, 17 kohta ja tuomio 25.1.2022, komissio v. European Food ym., C-638/19 P, EU:C:2022:50, 77 kohta).

178 Käsiteltävässä asiassa liitännäisvalituksen esittäjät pyrkivät ensimmäisellä valitusperusteellaan kyseenalaistamaan niiden perustelujen oikeudellisen asianmukaisuuden, joilla unionin yleinen tuomioistuin katsoi valituksenalaisen tuomion 154 ja 156–164 kohdassa, että komissio oli tehnyt

oikeudellisia virheitä todetessaan, että välimiesmenettelysäännöt vahvistavat järjestämislupa- ja osallistumiskelpoisuutta koskevien sääntöjen aiheuttamaa ”tarkoitukseen” perustuvaa kilpailunrajoitusta.

179 Lisäksi ne valituksenalaisen tuomion perustelut, joita liitännäisvalituksen ensimmäinen peruste koskee, ovat ne, joiden perusteella unionin yleinen tuomioistuin hyväksyi ensimmäisessä oikeusasteessa esitetyn kuudennen kanneperusteen ja osittain myös seitsemännen kanneperusteen. Kuten kyseisen tuomion 171–174 ja 180 kohdasta ilmenee, nämä perustelut tukevat siten valituksenalaisen tuomion tuomiolauselmaa, jossa kumotaan osittain riidanalaisen päätöksen 2 artikla siltä osin kuin kyseinen artikla koskee välimiesmenettelysääntöjä. Näin ollen on katsottava, että – toisin kuin ISU väittää – mainittu valitusperuste ei ole tehoton.

180 Unionin tuomioistuin on kuitenkin valitusasioissa toimivaltainen arvioimaan ainoastaan sitä oikeudellista ratkaisua, jonka unionin yleinen tuomioistuin on tehnyt sille esitetyistä perusteista, joten unionin tuomioistuin ei voi lausua valituksen yhteydessä sellaisista perusteista tai perusteluista, joita ei ole esitetty unionin yleiselle tuomioistuimelle (ks. vastaavasti tuomio 30.3.2000, VBA v. VGB ym., C-266/97 P, EU:C:2000:171, 79 kohta ja tuomio 25.1.2022, komissio v. European Food ym., C-638/19 P, EU:C:2022:50, 80 kohta).

181 Nyt käsiteltävässä asiassa ISU väittää perustellusti, että perustelut, jotka liitännäisvalituksen esittäjät kohdistavat niihin oikeudellisiin seurauksiin, joita CAS:n mahdollisesta riippumattomuuden puuttumisesta voi aiheutua, eivät kuulu unionin yleiselle tuomioistuimelle esitettyihin perusteluihin eivätkä myöskään niihin argumentteihin, joista komissio lausui riidanalaisessa päätöksessä.

182 Kyseiset perustelut on siten jätettävä tutkimatta.

183 Sitä vastoin tutkittavaksi voidaan ottaa ne muut perustelut, joiden tutkittavaksi ottamisen edellytykset ISU kyseenalaistaa ja jotka kaikki liittyvät riidanalaisen päätöksen sellaisiin perustelukappaleisiin, joista asianosaiset kävivät ensimmäisessä oikeusasteessa keskustelua ja joiden osalta liitännäisvalituksen esittäjät ja komissio moittivat unionin yleistä tuomioistuinta siitä, ettei se ottanut niitä joko lainkaan tai asianmukaisesti huomioon, kun se lausui ISU:n esittämästä välimiesmenettelysääntöjä koskevasta kanneperusteesta.

b) Asiakysymys

184 Ensinnäkin on muistutettava, että riidanalaisen päätöksen 268–286 perustelukappaleessa ja erityisesti sen 269–271, 277 ja 281–283 perustelukappaleessa komissio katsoi, että vaikka välimiesmenettelysäännöt eivät itsessään merkitse SEUT 101 artiklan 1 kohdan rikkomista, niiden on kuitenkin katsottava – kun otetaan huomioon niiden sisältö, täytäntöönpano-olosuhteet ja ulottuvuus niille ominaisessa oikeudellisessa ja taloudellisessa asiayhteydessä – vahvistavan komission aiemmin toteamaa kilpailusääntöjen vastaisuutta. Tarkemmin sanottuna komissio katsoi kyseisissä perustelukappaleissa lähinnä, että koska välimiesmenettelysäännöillä vaikeutetaan välitystuomioiden, joissa CAS lausuu ISU:n sille järjestämislupa- ja osallistumissäännöissä annetun laajan harkintavallan nojalla tekemien päätösten pätevyydestä, tuomioistuinvalvontaa unionin kilpailuoikeuden kannalta, niillä vahvistetaan sitä unionin oikeuden vastaisuutta, joka tällaisen toimivallan olemassaoloon luonnostaan kuuluu. Komissio huomautti erityisesti, että tällainen tuomioistuinvalvonta oli uskottu kolmanteen valtioon sijoittautuneelle eli siis unionin ja sen oikeusjärjestyksen ulkopuoliselle tuomioistuimelle ja että kyseisen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan CAS:n

antamia välitystuomioita ei voida valvoa unionin kilpailusääntöjen kannalta. Näin toimiessaan komissio ei viime kädessä arvostellut välityselimen eli CAS:n olemassaoloa, organisaatiota tai toimintaa vaan sitä lainkäytöllistä immuniteettia, joka ISU:lla sen mukaan on unionin kilpailuoikeuteen nähden, kun se käyttää päätöksenteko- ja sanktiointivaltaansa sellaisten henkilöiden vahingoksi, joiden asemaan se saattoi sen valtuuksien rajaamattomuuden ja siitä johtuvan vapaan harkintavaltansa vuoksi vaikuttaa.

185 Toiseksi on mainittava, että perusteita, joiden vuoksi unionin yleinen tuomioistuin katsoi, että tässä komission päättelyssä oli oikeudellisia virheitä, on olennaisilta osin neljä. Kyseinen tuomioistuin totesi ensinnäkin, ettei komissio ollut kyseenalaistanut itse mahdollisuutta käyttää välitysmenettelyä tiettyjen riitojen ratkaisemiseksi eikä katsonut, että välityslauseke itsessään rajoittaisi kilpailua (valituksenalaisen tuomion 154 kohta). Toiseksi se totesi, ettei komissio ollut myöskään katsonut, että välimiesmenettelysäännöillä loukattaisiin oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin sellaisenaan (kyseisen tuomion 155 kohta). Kolmanneksi se katsoi, että koska välimiesmenettelysäännöt, joilla CAS:lle annettiin pakottava ja yksinomainen toimivalta valvoa ISU:n järjestämisluvan myöntämistä ja sanktiointia koskevan toimivaltansa nojalla tekemiä päätöksiä, voitiin perustella urheilun erityispiirteisiin liittyvillä oikeutetuilla intresseillä, jotka muodostuvat siitä, että yksi ainoa erityistuomioistuin voi ratkaista nopeasti, taloudellisesti ja yhdenmukaisesti lukuisat oikeusriidat, joihin usein liittyy huipputason ammattiurheilun harjoittamiselle ominainen kansainvälinen ulottuvuus (mainitun tuomion 156 kohta). Neljänneksi unionin yleinen tuomioistuin korosti, että urheilijoiden sekä sellaisten yhteisöjen tai yritysten, jotka suunnittelevat järjestävänsä ISU:n järjestämien kilpailujen kanssa kilpailevia kansainvälisiä pikaluistelukilpailuja, oli edelleen mahdollista paitsi nostaa kansallisissa tuomioistuimissa vahingonkorvauskanteita myös tehdä komissiolle ja kansallisille kilpailuviranomaisille kanteluja kilpailusääntöjen rikkomisen perusteella (saman tuomion 157–161 kohta).

186 On huomattava, että kaksi ensimmäistä näistä perusteista – joita ei ole riitautettu unionin tuomioistuimessa – eivät voi olla perustana unionin yleisen tuomioistuimen ratkaisulle kumota riidanalainen päätös osittain, koska ne eivät koske arviointeja, joiden perusteella komissio oli kyseenalaistanut välimiesmenettelysäännöt, ja koska niillä ei siten voida kyseenalaistaa kyseisten arviointien paikkansapitävyyttä.

187 Liitännäisvalituksen tekijät ja komissio väittävät sitä vastoin perustellusti, että kolmas ja neljäs näistä perusteista ovat oikeudellisesti virheellisiä.

188 Ensinnäkin yleisessä ja erittelemättömässä arvioinnissa, jonka mukaan välimiesmenettelysäännöt, joilla CAS:lle annetaan pakottava ja yksinomainen toimivalta valvoa päätöksiä, jotka ISU voi tehdä järjestämisluvan myöntämistä ja sanktiointia koskevan toimivaltansa nojalla, voivat olla perusteltavissa urheilun erityispiirteisiin liittyvillä oikeutetuilla intresseillä, nimittäin sivuutetaan – kuten liitännäisvalituksen tekijät ja komissio olennaisilta osin väittävät – ne vaatimukset, joiden on täytyttävä, jotta käsiteltävässä asiassa kyseessä olevan kaltaista riitojenratkaisumekanismia voidaan pitää yhtäältä sellaisena, jolla voidaan varmistaa unionin oikeuteen sisältyvien oikeusjärjestyksen perusteisiin kuuluvien säännösten ja määräysten tehokas noudattaminen, ja toisaalta yhteensopivana unionin tuomioistuinrakenteen taustalla olevien periaatteiden kanssa.

189 Tältä osin on muistutettava, että asianosaiset ovat yksimielisiä siitä valituksenalaisen tuomion 156, 159 ja 160 kohdassa mainitusta seikasta, että ISU:n antamat välimiesmenettelysäännöt koskevat erityisesti kahdentyyppisiä oikeusriitoja, joita saattaa esiintyä taloudellisessa toiminnassa, jossa yhtäältä halutaan järjestää ja markkinoida kansainvälisiä pikaluistelukilpailuja

ja toisaalta osallistua ammattiurheilijana tällaisiin kilpailuihin. Kyseisiä sääntöjä sovelletaan siis oikeusriitoihin, jotka koskevat urheilun harjoittamista taloudellisena toimintana, ja ne kuuluvat siten unionin kilpailuoikeuden soveltamisalaan. Niinpä mainittujen sääntöjen on oltava sopusoinnussa unionin kilpailuoikeuden kanssa edellä 91–96 kohdassa esitetyistä syistä, koska niitä sovelletaan alueella, joilla myös EU- ja EUT-sopimuksia sovelletaan, riippumatta siitä, mihin tällaiset säännöt antaneet yhteisöt ovat sijoittautuneet (tuomio 25.11.1971, Béguelin Import, 22/71, EU:C:1971:113, 11 kohta; tuomio 27.9.1988, Ahlström Osakeyhtiö ym. v. komissio, 89/85, 104/85, 114/85, 116/85, 117/85 ja 125/85–129/85, EU:C:1988:447, 16 kohta ja tuomio 6.9.2017, Intel v. komissio, C-413/14 P, EU:C:2017:632, 43–45 kohta).

190 Nyt käsiteltävässä asiassa on näin ollen kyse ainoastaan kyseisten sääntöjen soveltamisesta tällaisten oikeusriitojen yhteydessä ja unionin alueella eikä kyseisten sääntöjen soveltamisesta muulla kuin unionin alueella, niiden soveltamisesta muuntyyppisissä oikeusriidoissa, kuten sellaisissa, jotka koskevat yksinomaan urheilua sinänsä eivätkä siis kuulu unionin oikeuden soveltamisalaan, tai varsinkaan välimiesmenettelysääntöjen soveltamisesta muilla aloilla.

191 Kuten edellä 181 ja 184 kohdasta ilmenee, nyt käsiteltävässä asiassa ei ole kyse mainituista säännöistä siltä osin kuin niissä määrätään, että ISU:n päätöksiä valvoo ensimmäisessä asteessa välityselin eli CAS:n, vaan ainoastaan siltä osin kuin niissä osoitetaan CAS:n antamien välitystuomioiden ja siten ISU:n päätösten valvonta viimeisessä asteessa Tribunal fédéralin eli kolmannen valtion tuomioistuimen tehtäväksi.

192 Tässä yhteydessä on mainittava unionin tuomioistuin todenneen toistuvasti, että SEUT 101 ja SEUT 102 artikla ovat määräyksiä, joilla on välitön oikeusvaikutus ja joista seuraa yksityisille oikeuksia, joita kansallisten tuomioistuinten on suojeltava (tuomio 30.1.1974, BRT ja Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs, 127/73, EU:C:1974:6, 16 kohta ja tuomio 14.3.2019, Skanska Industrial Solutions ym., C-724/17, EU:C:2019:204, 24 kohta) ja jotka kuuluvat unionin oikeusjärjestyksen perusteisiin (ks. vastaavasti tuomio 1.6.1999, Eco Swiss, C-126/97, EU:C:1999:269, 36 ja 39 kohta).

193 Tästä syystä on niin, että vaikka unionin tuomioistuin on jo todennut, että yksityisellä on mahdollisuus tehdä sopimus, jossa selkein ja täsmällisin ilmaisuin saatetaan kaikki kyseistä yksityistä koskevat oikeusriidat tai osa niistä välityselimen ratkaistaviksi sen kansallisen tuomioistuimen sijaan, joka olisi sovellettavien kansallisen oikeuden säännösten nojalla ollut toimivaltainen ratkaisemaan kyseiset oikeusriidat, ja että välitystuomioiden rajoitettu tuomioistuinvalvonta voidaan perustella välitysmenettelyn tehokkuutta koskevilla vaatimuksilla (ks. vastaavasti tuomio 1.6.1999, Eco Swiss, C-126/97, EU:C:1999:269, 35 kohta ja tuomio 26.10.2006, Mostaza Claro, C-168/05, EU:C:2006:675, 34 kohta), se on silti muistuttanut, että tällaisen tuomioistuinvalvonnan on joka tapauksessa voitava kohdistua siihen, ovatko välitystuomiot unionin oikeusjärjestyksen perusteisiin kuuluvien perustavanlaatuisten säännösten ja määräysten, joihin SEUT 101 ja SEUT 102 artikla kuuluvat, mukaisia (ks. vastaavasti tuomio 1.6.1999, Eco Swiss, C-126/97, EU:C:1999:269, 37 kohta). Sama vaatimus pätee sitäkin suuremmalla syyllä silloin, kun on katsottava, että kansainvälisen urheiluliiton kaltainen yksityisoikeudellinen oikeussubjekti käytännössä velvoittaa toisen yksityisen, kuten urheilijan, käyttämään tällaista riitojenratkaisumekanismia.

194 Jos tällaista tuomioistuinvalvontaa ei olisi, riitojenratkaisumenettelyn käyttö olisi nimittäin omiaan loukkaamaan niiden oikeuksien suojaa, joita yksityisillä on unionin oikeuden välittömän oikeusvaikutuksen perusteella, ja haittaamaan SEUT 101 ja SEUT 102 artiklan tehokasta noudattamista, sellaisina kuin ne on varmistettava – ja myös varmistettaisiin ilman tällaista mekanismia – oikeussuojakeinoja koskevilla kansallisilla säännöillä.

195 Tämän tehokasta tuomioistuinvalvontaa koskeva vaatimus koskee erityisesti ISU:n antamien välimiesmenettelysääntöjen kaltaisia sääntöjä.

196 Unionin tuomioistuin on nimittäin jo todennut, että vaikka urheiluliitoilla on oikeudellinen itsemääräämisoikeus, jonka perusteella ne voivat antaa sääntöjä, jotka koskevat muun muassa kilpailujen järjestämistä, niiden moitteetonta kulkua ja urheilijoiden osallistumista niihin (ks. vastaavasti tuomio 11.4.2000, Deliège, C-51/96 ja C-191/97, EU:C:2000:199, 67 ja 68 kohta ja tuomio 13.6.2019, TopFit ja Biffi, C-22/18, EU:C:2019:497, 60 kohta), ne eivät saa sitä käyttäessään rajoittaa unionin oikeudessa yksityisille annettujen oikeuksien ja vapauksien (ks. vastaavasti tuomio 15.12.1995, Bosman, C-415/93, EU:C:1995:463, 81 ja 83 kohta ja tuomio 13.6.2019, TopFit ja Biffi, C-22/18, EU:C:2019:497, 52 kohta), joihin SEUT 101 ja SEUT 102 artiklaan perustuvat oikeudet kuuluvat, käyttämistä.

197 Tästä syystä järjestämislupa- ja osallistumissääntöjen kaltaisiin sääntöihin on liitettävä tehokas tuomioistuinvalvonta, kuten edellä 127 ja 134 kohdasta ilmenee.

198 Tämä tehokkaan tuomioistuinvalvonnan vaatimus edellyttää sitä, että jos tällaisiin sääntöihin liittyy määräyksiä, joilla annetaan välityselimelle pakottava ja yksinomainen toimivalta, kyseisen elimen antamia välitystuomioita valvovan tuomioistuimen on voitava tarkistaa, että välitystuomiot ovat sopusoinnussa SEUT 101 ja SEUT 102 artiklan kanssa. Lisäksi se edellyttää sitä, että kyseinen tuomioistuin täyttää kaikki SEUT 267 artiklassa asetetut vaatimukset, jotta se voi – tai sillä on mahdollisesti velvollisuus – saattaa asian unionin tuomioistuimen käsiteltäväksi, jos se katsoo, että oikeudenkäynnissä esiin tullut unionin oikeutta koskeva kysymys edellyttää unionin tuomioistuimen ratkaisua (ks. vastaavasti tuomio 23.3.1982, Nordsee, 102/81, EU:C:1982:107, 14 ja 15 kohta ja tuomio 1.6.1999, Eco Swiss, C-126/97, EU:C:1999:269, 40 kohta).

199 Niinpä unionin yleinen tuomioistuin teki oikeudellisen virheen, kun se katsoi vain erittelemättä ja abstraktisti, että välimiesmenettelysäännöt ”voivat olla perusteltavissa urheilun erityispiirteisiin liittyvien oikeutettujen intressien vuoksi” siltä osin kuin niissä annetaan järjestämislupa- ja osallistumissääntöjen soveltamiseen liittyvien riitojen tutkiminen ”erityistuomioistuimen” tehtäväksi, pyrkimättä varmistumaan siitä, että välimiesmenettelysäännöt täyttivät kaikki tämän tuomion edellisissä kohdissa mainitut vaatimukset ja mahdollistivat siten unionin kilpailusääntöjen noudattamisen tehokkaan valvonnan, vaikka komissio oli perustellusti tukeutunut kyseisiin vaatimuksiin riidanalaisen päätöksen 270–277, 282 ja 283 perustelukappaleessa perustellakseen päätelmänsä, jonka mukaan välimiesmenettelysäännöt vahvistivat riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa todettua kilpailusääntöjen vastaisuutta.

200 Toiseksi unionin yleinen tuomioistuin teki oikeudellisia virheitä myös katsoessaan valituksenalaisen tuomion 157–161 kohdassa, että unionin kilpailuoikeuden täysi tehokkuus on varmistettu, kun otetaan huomioon yhtäältä se, että henkilöillä, joille ei ole myönnetty osallistumisoikeutta tai jotka on määrätty kilpailukieltoon, on käytettävissään oikeussuojakeinoja,

joiden avulla he voivat vaatia korvausta heille tällaisen päätöksen seurauksena aiheutuneista vahingoista toimivaltaisissa kansallisissa tuomioistuimissa, ja toisaalta mahdollisuus tehdä kantelu komissiolle tai kansalliselle kilpailuviranomaiselle.

201 Vaikka se, että henkilöllä on mahdollisuus vaatia korvausta vahingosta, joka hänelle on aiheutunut toiminnasta, joka on omiaan estämään kilpailun tai rajoittamaan tai vääristämään sitä, on olennaisen tärkeää (ks. tältä osin tuomio 20.9.2001, Courage ja Crehan, C-453/99, EU:C:2001:465, 26 ja 27 kohta ja tuomio 14.3.2019, Skanska Industrial Solutions ym., C-724/17, EU:C:2019:204, 25, 43 ja 44 kohta), tällainen mahdollisuus ei voi korvata sellaisen oikeussuojakeinon puuttumista, jonka avulla tällainen henkilö voisi saattaa asiansa toimivaltaisen kansallisen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen kyseisen toiminnan – tarvittaessa turvaamistoimien määräämisen jälkeen – loppumaan, tai jos toiminta konkretisoituu päätöksessä, kyseisen päätöksen tutkittavaksi ja kumotuksi, mahdollisesti ensimmäisenä käytävän välitysmenettelyn, joka perustuu sopimukseen, jossa määrätään tällaisen menettelyn soveltamisesta, päätteeksi. Näin on sitäkin suuremmalla syyllä sellaisten ammattiurheilua harjoittavien henkilöiden tapauksessa, joiden ura – varsinkin huipputasolla – voi olla suhteellisen lyhyt.

202 Tällä seikalla ei myöskään voida perustella sitä, että tällainen oikeus – vaikka se muodollisesti turvattaisiin – menettää käytännössä olennaisen osan merkityksestään, kuten olisi siinä tapauksessa, että kyseessä olevaan toimintaan tai päätökseen kohdistuva tuomioistuinvalvonta olisi oikeudellisesti tai tosiasiallisesti liian rajoitettua erityisesti sen vuoksi, että se ei voisi koskea oikeusjärjestyksen perusteisiin kuuluvia unionin oikeuden säännöksiä ja määräyksiä.

203 Varsinkaan mahdollisuuteen tehdä kantelu komissiolle tai kansalliselle kilpailuviranomaiselle ei voida vedota edellä 201 kohdassa tarkoitetun kaltaisen oikeussuojakeinon puuttumisen oikeuttamiseksi. Komission osalta on lisäksi muistutettava, että – kuten se ja liitännäisvalituksen tekijät perustellusti esittävät – [SEUT 101 ja SEUT 102] artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16.12.2002 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2003 (EYVL 2003, L 1, s. 1) 7 artiklassa ei anneta sille, joka esittää kyseisen artiklan nojalla vaatimuksen komissiolle, oikeutta vaatia komissiota tekemään lopullista päätöstä siitä, onko kilpailusääntöjä rikottu vai ei (ks. vastaavasti tuomio 19.9.2013, EFIM v. komissio, C-57/12 P, EU:C:2013:575, 57 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

204 Liitännäisvalituksen ensimmäinen valitusperuste on siten kokonaisuudessaan perusteltu. Niinpä valituksenalainen tuomio on kumottava siltä osin kuin siinä kumotaan osittain riidanalaisen päätöksen 2 artikla välimiesmenettelysääntöjen osalta.

B Toinen valitusperuste

1. Asianosaisten lausumat

205 Toisessa valitusperusteessaan Tuitert, Kerstholt ja EU Athletes, joita komissio tukee, väittävät, että unionin yleinen tuomioistuin kieltäytyi virheellisesti ottamasta tarkoitukseen perustuvan kilpailunrajoituksen luonnehdinnassa huomioon sitä, että järjestämislupa- ja osallistumissääntöjen tarkoituksena oli muun muassa varmistaa ISU:n taloudellisten intressien suoja.

206 Valittajat katsovat tältä osin ensinnäkin, että unionin yleinen tuomioistuin teki valituksenalaisen tuomion 107 kohdassa tosiseikkoja koskevan ilmeisen arviointivirheen, kun se ei myöntänyt, että kyseinen tavoite ilmeni mainittujen sääntöjen sekä vuonna 2014 että vuonna 2016 hyväksytyistä versiosta.

207 Toiseksi ne katsovat, että unionin yleinen tuomioistuin teki valituksenalaisen tuomion 107 ja 109 kohdassa virheen tosiseikkojen oikeudellisessa luonnehdinnassa, kun se katsoi, ettei tällainen tavoite ollut itsessään kilpailunvastainen. Vaikka on yleisesti hyväksyttyä, että taloudellista toimintaa harjoittava yritys tai yritysten yhteenliittymä edistää omia taloudellisia etujaan, kyseinen tuomioistuin ei niiden mukaan tehnyt johtopäätöksiä omista asian kannalta merkityksellistä oikeudellista ja taloudellista asiayhteyttä koskevista – erityisesti valituksenalaisen tuomion 70 ja 114 kohdassa esitetyistä – toteamuksistaan ja arvioinneistaan, joista ilmenee, että ISU toimi samanaikaisesti sekä monopoliasemassa kansainvälisten pikaluistelukilpailujen järjestämisen ja markkinoinnin markkinoilla että käytti sääntely-, päätöksenteko-, valvonta- ja sanktiointivaltaa, mikä aiheutti eturistiriitatilanteen, joka olisi edellyttänyt asianmukaisten velvoitteiden, rajoitusten ja valvonnan käyttöönottoa. Unionin yleisen tuomioistuimen olisi niiden mukaan pitänyt ottaa tällainen tilanne huomioon ja todeta, että tämä huomioon ottaen käsiteltävässä asiassa kyseessä oleva tavoite oli merkityksellinen seikka tarkoitukseen perustuvan kilpailunrajoituksen olemassaolon toteamiseksi, kuten komissio oli tehnyt.

208 ISU kiistää kaikki nämä perustelut.

2. Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

209 Aluksi on todettava, että vaikka unionin yleinen tuomioistuin katsoi valituksenalaisen tuomion 107 ja 109 kohdassa, että tietyt komission arvioinnit olivat virheellisiä, se kuitenkin totesi lopulta kyseisen tuomion 111 kohdassa, että kyseisillä virheillä ei ollut mitään vaikutusta komission oikeudellisesti perusteltuun päätelmään, jonka mukaan järjestämislupa- ja osallistumissääntöjen tarkoituksena oli kilpailun rajoittaminen. Tästä syystä unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi ISU:n kanteen siltä osin kuin se koski kyseistä riidanalaisen päätöksen osaa.

210 Nyt käsiteltävä valitusperuste koskee siten sellaisia valituksenalaisen tuomion perusteluja, jotka ovat ylimääräisiä ja jotka lisäksi liittyvät päättelyyn, jonka perusteella unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi osan ISU:n vaatimuksista ja hyväksyi näin ollen tältä osin sekä komission että Tuitertin, Kerstholtin ja EU Athletesin vaatimukset. Liitännäisvalituksen tekijät vaativat tällä valitusperusteella siten ainoastaan perustelujen korvaamista, mistä ei voi olla niille mitään hyötyä. Tämäntyyppinen vaatimus on jätettävä tutkimatta (tuomio 11.7.2013, Ziegler v. komissio, C-439/11 P, EU:C:2013:513, 42 kohta ja tuomio 9.11.2017, TV2/Danmark v. komissio, C-649/15 P, EU:C:2017:835, 61 kohta).

211 Niinpä mainittu valitusperuste on jätettävä tutkimatta.

212 Liitännäisvalitus on siten hyväksyttävä edellä 204 kohdassa täsmennetyiltä osin.

213 Valituksenalainen tuomio on siten kumottava siltä osin kuin siinä kumotaan riidanalainen päätös osittain.

V Kanne asiassa T-93/18

214 Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 61 artiklan ensimmäisessä kohdassa määrätään, että jos muutoksenhaku todetaan aiheelliseksi ja jos unionin tuomioistuin kumoaa unionin yleisen tuomioistuimen ratkaisun, se voi joko itse ratkaista asian lopullisesti, jos asia on ratkaisukelpoinen, tai palauttaa asian unionin yleisen tuomioistuimen ratkaistavaksi.

215 Nyt käsiteltävässä asiassa on niin, että kun otetaan huomioon se, että unionin tuomioistuin hylkää valituksen, jonka ISU teki valituksenalaisesta tuomiosta siltä osin kuin siinä hylättiin sen vaatimukset järjestämislupa- ja osallistumissääntöjä koskevan riidanalaisen päätöksen osan kumoamisesta, asiassa T-93/18 nostettu kanne on ratkaisematta vain siltä osin kuin se koskee välimiesmenettelysääntöjä koskevaa kyseisen päätöksen osaa.

216 Koska ensimmäisessä oikeusasteessa esitetyistä kuudennesta ja seitsemännestä kanneperusteesta, jotka koskevat SEUT 101 artiklan rikkomista siltä osin kuin kyseistä artiklaa sovellettiin välimiesmenettelysääntöihin, käytiin kontradiktorista näkemystenvaihtoa unionin yleisessä tuomioistuimessa ja koska kyseisten kanneperusteiden tutkiminen ei edellytä enempiä prosessinjohtotoimia tai asian selvittämistoimia, kanne on kyseisten kanneperusteiden osalta ratkaisukelpoinen, joten ne voidaan ratkaista lopullisesti (ks. analogisesti tuomio 8.9.2020, komissio ja neuvosto v. Carreras Sequeros ym., C-119/19 P ja C-126/19 P, EU:C:2020:676, 130 kohta ja tuomio 2.12.2021, komissio ja GMB Glasmanufaktur Brandenburg v. Xinyi PV Products (Anhui) Holdings, C-884/19 P ja C-888/19 P, EU:C:2021:973, 104 kohta).

A Asianosaisten lausumat

217 ISU väittää ensimmäisessä oikeusasteessa esittämässään kuudennessa kanneperusteessa lähinnä, että komissio katsoi virheellisesti, että välimiesmenettelysäännöt vahvistivat järjestämislupa- ja osallistumissääntöjen tarkoitukseen perustuvaa kilpailunvastaista luonnetta.

218 Se nimittäin pitää sopimusperusteista välimiesmenettelyn käyttöä yleisesti hyväksyttynä riitojenratkaisumenetelmänä. Lisäksi CAS:lla on nyt käsiteltävässä asiassa perustavanlaatuinen rooli urheilusääntöjen yhdenmukaisessa soveltamisessa. Toimivallan antaminen CAS:lle, joka tapahtui sen hallinnollisen menettelyn aikana, jonka päätteeksi komissio teki riidanalaisen päätöksen, oli ISU:n mukaan edistysaskel siihen asti käytössä olleeseen ISU:n sisäiseen muutoksenhakumekanismiin nähden. Lopuksi se mainitsee, että niillä, joita asia koskee, on mahdollisuus riitauttaa CAS:n antamien välitystuomioiden tunnustaminen ja täytäntöönpano toimivaltaisissa kansallisissa tuomioistuimissa, joilla on toimivalta esittää unionin tuomioistuimelle unionin kilpailusääntöjen tulkintaa koskevia ennakkoratkaisupyyntöjä.

219 Yleisemmin se katsoo, etteivät komission tätä koskevat arvioinnit ole merkityksellisiä, koska kyseinen toimielin itse myöntää, että välimiesmenettelysäännöt eivät sellaisinaan merkitse kilpailusääntöjen rikkomista.

220 Seitsemännessä kanneperusteessaan ISU väittää lähinnä, ettei komissiolla ollut toimivaltaa velvoittaa sitä toteuttamaan välimiesmenettelysääntöjä koskevia korjaavia toimenpiteitä, koska kyseisten sääntöjen ja järjestämislupa- ja osallistumissääntöjen välillä ei ollut yhteyttä.

B Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

221 Kuten edellä 199 ja 204 kohdasta ilmenee, komissio tukeutui riidanalaisen päätöksen 270–277, 282 ja 283 perustelukappaleessa perustellusti edellä 188–198 kohdassa mieleen palautettuihin vaatimuksiin perustellakseen päätelmäänsä, jonka mukaan välimiesmenettelysäännöt vahvistavat ISU:n järjestämislupa- ja osallistumissääntöjen nojalla käyttämän toimivallan, johon ei ole liitetty velvoitteita, rajoituksia ja asianmukaista tuomioistuinvalvontaa, tarkoitukseen perustuvaa kilpailunvastaista luonnetta, kun otetaan huomioon kyseisten sääntöjen sisältö, soveltamisolosuhteet ja ulottuvuus niille ominaisessa oikeudellisessa ja taloudellisessa asiayhteydessä.

222 Minkään ISU:n esittämän väitteen perusteella ei voida katsoa, että tällaista päätelmää rasittaisi jokin – varsinkaan ilmeinen – virhe.

223 Tältä osin nimittäin yhtäältä niistä riidanalaisen päätöksen johdanto-osan perustelukappaleista, joihin edellä 216 kohdassa viitataan, ilmenee, että välimiesmenettelysäännöissä määrätään järjestämislupa- ja osallistumissääntöjen soveltamiseen liittyvien erimielisyyksien pakollisesta ja yksinomaisesta käsittelystä CAS:ssa, joka on välityselin, jonka antamia välitystuomioita Tribunal fédéral valvoo. Komissio esittää muun muassa, että valvonnan, jota kyseinen tuomioistuin voi harjoittaa CAS:n välitystuomioiden osalta, ulkopuolelle jää kysymys siitä, ovatko välitystuomiot sopusoinnussa oikeusjärjestyksen perusteisiin kuuluvien säännösten ja määräysten, kuten SEUT 101 ja SEUT 102 artiklan, kanssa. Lisäksi se huomauttaa, että Tribunal fédéral ei ole jäsenvaltion tuomioistuin vaan unionin tuomioistuinjärjestelmän ulkopuolinen tuomioistuin, jolla ei ole toimivaltaa esittää unionin tuomioistuimelle tätä koskevaa ennakkoratkaisukysymystä. Se täsmentää vielä, että Tribunal fédéralin oikeuskäytännön mukaan urheilijoilla ei käytännössä ole muuta vaihtoehtoa kuin hyväksyä se, että heidän ja ISU:n väliset erimielisyydet saatetaan CAS:n käsiteltäviksi, elleivät he luovu osallistumasta kaikkiin ISU:n tai sen jäseninä olevien kansallisten luisteluliittojen järjestämiin kilpailuihin eli viime kädessä harjoittamasta ammattiaan.

224 Toisaalta välimiesmenettelysäännöissä suljetaan pois mahdollisuus, että kilpailukieltoon määrätyt urheilijat tai yhteisöt tai yritykset, joiden kansainvälistä pikaluistelukilpailua koskevalle suunnitelmalle ei ole myönnetty järjestämislupaa, voisivat hakea turvaamistoimien määräämistä sekä toimivaltaisessa välityselimessä että kansallisissa tuomioistuimissa, jotka saattavat joutua lausumaan kyseisen elimen antamien välitystuomioiden täytäntöönpanosta. Lisäksi komissio täsmentää, että ISU ja sen jäseninä olevat kansalliset luisteluliitot voivat yleensä huolehtia välitystuomioiden täytäntöönpanosta ilman, että kansallisten tuomioistuinten olisi tarpeen puuttua asiaan.

225 ISU ei esitä yhtään täsmällistä ja perusteltua argumenttia, jonka perusteella voitaisiin katsoa, että nämä eri arvioinnit perustuvat virheelliseen tosiseikastoon tai että niitä rasittaisi yksi tai useampi ilmeinen arviointivirhe. On päinvastoin todettava, että tietyt arvioinnit, kuten ne, jotka koskevat sitä, ettei CAS:n välitystuomioihin voida kohdistaa sellaisen tuomioistuimen harjoittamaa valvontaa, joka voisi varmistaa unionin oikeuden oikeusjärjestyksen perusteisiin kuuluvien säännösten ja määräysten noudattamisen tarvittaessa käyttämällä SEUT 267 artiklan mukaista menettelyä, ovat paikkansapitäviä ja että eräät toiset arvioinnit, kuten ne, joiden mukaan käsiteltävässä asiassa kyseessä oleva välitysmenettely on käytännössä ISU:n urheilijoille yksipuolisesti määräämä, vastaavat Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tältä osin esittämiä toteamuksia (Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 2.10.2018, Mutu ja Pechstein v. Sveitsi, CE:ECHR:2018:1002JUD004057510, 109–115 kohta).

226 Niinpä kuudes kanneperuste ei ole perusteltu.

227 Seitsemännen kanneperusteen osalta on muistutettava, että kun komissio toteaa SEUT 101 tai SEUT 102 artiklan rikkomisen, se voi päätöksellään määrätä asianomaiset yritykset tai yritysten yhteenliittymät lopettamaan kyseisen rikkomisen (ks. vastaavasti tuomio 2.3.1983, GVL v. komissio, 7/82, EU:C:1983:52, 23 kohta) ja velvoittaa ne tässä tarkoituksessa toteuttamaan korjaavia toimenpiteitä, jotka ovat oikeasuhteisia mainittuun rikkomiseen nähden ja välttämättömiä sen tosiasialliseksi lopettamiseksi (tuomio 29.6.2010, komissio v. Alrosa, C-441/07 P, EU:C:2010:377, 39 kohta).

228 Nyt käsiteltävässä asiassa komissio päätteli perustellusti, että välimiesmenettelysäännöt vahvistivat riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa todettua kilpailusääntöjen vastaisuutta, koska niillä vaikeutettiin ISU:n sille järjestämislupa- ja osallistumissäännöissä annetun vapaan harkintavallan nojalla tekemiä päätöksiä koskevien CAS:n välitystuomioiden tuomioistuinvalvontaa unionin kilpailuoikeuden osalta.

229 Lisäksi on mainittava, että ISU, joka ainoastaan vetoaa virheellisesti siihen, ettei näiden eri säännöstöjen välillä ole yhteyttä, ei tehokkaasti kiistä komission arviointeja, jotka koskevat komission välimiesmenettelysääntöjen osalta määräämien korjaavien toimenpiteiden tarpeellisuutta.

230 Niinpä myöskään seitsemäs valitusperuste ei ole perusteltu.

231 Kanne on siten hylättävä siltä osin kuin sitä ei hylätty jo valituksenalaisessa tuomiossa.

VI. Oikeudenkäyntikulut

232 Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 184 artiklan 2 kohdan mukaan on niin, että jos valitus on perusteeton tai jos valitus hyväksytään ja unionin tuomioistuin itse ratkaisee riidan lopullisesti, se tekee ratkaisun oikeudenkäyntikuluista.

233 Työjärjestyksen 138 artiklan 1 kohdan, jota mainitun työjärjestyksen 184 artiklan 1 kohdan nojalla sovelletaan valituksen käsittelyyn, mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut.

234 Saman työjärjestyksen 138 artiklan 2 kohdan, jota sovelletaan sen 184 artiklan 1 kohdan nojalla valituksen käsittelyyn, mukaan on niin, että jos hävinneitä asianosaisia on useita, unionin tuomioistuin ratkaisee, miten kulut on jaettava näiden asianosaisten kesken.

235 Nyt käsiteltävässä tapauksessa ISU on hävinnyt sekä asiassa C-124/21 P että asian T-93/18 siinä osassa, jonka unionin tuomioistuin tutki.

236 Lisäksi on mainittava, että vaikka Tuitertin, Kerstholtin ja EU Athletesin liitännäisvalituksen toinen valitusperuste hylättiin, niiden esittämien vaatimusten on katsottava tulleen hyväksytyksi.

237 Niinpä ISU on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut sekä asiassa C-124/21 P että asian T-93/18 siinä osassa, jonka unionin tuomioistuin tutki, komission, Tuitertin ja Kerstholtin sekä EU Athletesin vaatimusten mukaisesti.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (suuri jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Valitus hylätään.

2) Liitännäisvalitus hyväksytään.

3) Unionin yleisen tuomioistuimen 16.12.2020 antama tuomio International Skating Union v. komissio (T-93/18, EU:T:2020:610) kumotaan siltä osin kuin siinä kumottiin osittain SEUT 101 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä 8.12.2017 annetun Euroopan komission päätöksen C(2017) 8230 final (asia AT/40208 – Kansainvälisen luisteluliiton osallistumissäännöt) 2 artikla.

4) Asiassa T-93/18 nostettu kanne hylätään siltä osin kuin sitä ei hylätty jo tämän tuomiolauselman 3 kohdassa mainitussa tuomiossa.

5) International Skating Union velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut asiassa C-124/21 P ja tämän tuomiolauselman 4 kohdassa tarkoitetussa asian T-93/18 osassa.

Allekirjoitukset